

Vanhempien kokemuksia monikkolasten sijoittamisesta eri varhaiskasvatusryhmiin

Suvi Sevilä

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Vanhempien kokemuksia monikkolasten sijoittamisesta eri varhaiskasvatusryhmiin

Suvi Sevilä
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2020

Suvi Sevilä

Vanhempien kokemuksia monikkolasten sijoittamisesta eri varhaiskasvatusryhmiin

Vuosi

2020

Sivumäärä

52

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia oli vanhemmilla, joille oli varhaiskasvatuksessa ehdotettu monikkolasten - kaksosten, kolmosten tai nelosten - sijoittamista eri ryhmiin. Tavoitteena oli tuottaa toimeksiantajana toimivalle Suomen Monikkoperheet ry:lle tietoa vanhempien kokemuksista, jotta järjestö voi ottaa sen edunvalvontatoiminnassaan huomioon. Lisäksi ryhmäsijoituspäätöksiä tekevät saavat tietoa siitä, miten vanhemmat kokevat tilanteen, ja voivat huomioida tämän ryhmiä pohtiessaan.

Opinnäytetyö oli laadullinen tutkielma, jonka analyysimuotona käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineisto koostui vanhemmilta internetin välityksellä kerätyistä vapaamuotoisista kirjoitelmista. Teoreettisena viitekehystenä opinnäytetyössä käsiteltiin monikkoperheitä, monikkolasten suhteita toisiinsa sekä monikkolasten yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukemista.

Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että ehdotusta monikkolasten sijoittamisesta eri varhaiskasvatusryhmiin perusteltiin vanhemmille niin lasten kehitykseen tai keskinäiseen suhteeseen kuin resursseihin tai kaavamaiseen toimintatapaankin vedoten. Vanhemmat puolestaan suosivat monikkolasten sijoittamista samaan ryhmään vedoten lasten toisilleen antamaan tukeen ja turvaan. Vaikka monikkovanhemmat kokivat tärkeänä lastensa yksilöllisen tilanteen huomiointimisen sekä mahdollisuutensa osallistua päätöksentekoon lastensa ryhmäsijoituksista, he kuvasivat omat näkemyksensä ja toiveensa otetun päätöksenteossa huomioon hyvin vaihtelevasti.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että jo pelkkä ehdotus monikkolasten sijoittamisesta eri varhaiskasvatusryhmiin voi olla vanhemmille hyvin merkityksellinen tilanne, joka herättää suuria tunteita ja saa vanhemmat pohtimaan omia kasvatuskäsityksiään. Vanhempien asiantuntijuus omista lapsistaan ja näiden erityisestä suhteesta olisi tärkeää ymmärtää ja ottaa huomioon varhaiskasvatuksessa monikkolasten ryhmäsijoituksia pohdittaessa.

Asiasanat: kaksoset, kasvatusyhteistyö, kolmoset, monikkolapset, monikkoperheet, varhaiskasvatus

Suvi Sevilä

Parents' experiences of placing multiple-birth children in separate groups in early childhood education

Year 2020

Pages 52

The purpose of this thesis was to present the experiences of parents, who it had been suggested to that they place their multiple-birth children (twins or of higher order multiples) in separate groups in early childhood education. The aim was to provide the client (the Finnish Multiple Births Association) with information on the parents' experiences, so the organization can take it into account in its advocacy work. In addition, decision-makers are provided with information on how parents perceive the situation and can take this into account when considering group placements.

The thesis was a qualitative study, using an inductive content analysis method. The material consisted of free-form essays collected from parents of multiple-birth families via the Internet. The theoretical part of the thesis dealt with; multiple-birth families, the relationships between multiple-birth siblings, and supporting the individual growth and development of multiple-birth children.

The results of the thesis showed that the reasons given for the proposal to place multiple-birth children in separate groups were based on the development of the children as well as on the resources or common practice. Parents, on the other hand, preferred to place their multiple-birth children in the same group, relying on the support and safety the siblings provide to each other. Although the parents felt it was important to consider the individual situation of their children as well as to have opportunity to participate in decision-making about their children's group placements, they described great variability in how their own views and desires had been considered in decision-making.

In conclusion, the mere proposal to place multiple-birth children in separate groups can be a very significant situation for parents, which evokes great emotions and makes parents reflect on their own conceptions of raising children. It would be important to take the expertise of parents on their own children and the special relationship of multiple-birth children into account when considering group placements in early childhood education.

Keywords: Early Childhood Education, Multiple-birth Children, Multiple-birth Families, Parental Partnership, Triplets, Twins

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tausta	7
2.1	Tutkimuskysymykset	8
2.2	Aiheen rajaaminen	8
2.3	Aiempi tutkimus	9
3	Monikkoperheet.....	11
3.1	Monikkolasten suhteet toisiinsa	12
3.2	Monikkolasten yksilöllisyyden ja yksilöllisen kasvun tukeminen	13
4	Opinnäytetyön toteutus	15
4.1	Tutkimusmenetelmä	15
4.2	Aineiston hankinta ja rajaus.....	16
4.3	Aineiston käsittely ja analyysi	17
5	Opinnäytetyön tulosten tarkastelu	20
5.1	Vanhempien kertomat perustelut erottamiseksi	21
5.1.1	Monikkolasten välisiin suhteisiin liittyvät perustelut	21
5.1.2	Kasvuun ja kehitykseen liittyvät perustelut.....	22
5.1.3	Yksilöllisyyteen liittyvät perustelut	23
5.1.4	Ryhmäjärjestelyihin liittyvät perustelut.....	24
5.1.5	Toimintatapaan liittyvät perustelut	25
5.2	Vanhempien kokemukset näkemystensä huomioimisesta	25
5.3	Kokemukset ehdotuksen tai tehdyn ratkaisun vaikutuksista	28
5.3.1	Vaikutukset kasvatusyhteistyöhön	28
5.3.2	Vaikutukset lasten kehitykseen	29
5.3.3	Vaikutukset ryhmään sopeutumiseen	30
5.3.4	Vaikutukset vanhempiin	32
5.3.5	Vaikutukset arkeen.....	32
5.4	Muita aineistosta johdettavia tuloksia	33
5.4.1	Vanhempien oma pohdinta ryhmisijoituksista.....	33
5.4.2	Vanhempien reaktiot ehdotukseen	34
6	Opinnäytetyön luotettavuuden ja eettisyyden tarkastelua	36
7	Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset.....	38
8	Pohdinta	44
	Lähteet	47
	Kuviot.....	50
	Taulukot.....	50
	Liitteet	51

1 Johdanto

Monikkolapset - kaksoiset, kolmoset ja neloset - tulevat osaksi perhettä aina jossain määrin yllätyksenä. Monikkovanhemmuuteen liittyy yllätyselementin lisäksi epävarmuutta riskiraskaudesta ja lasten kehityksestä sekä riittämättömyyden tunteita lasten tasapuolisesta huomioimisesta. Tasapuolisuuden vastapainona on mahdollisesti hyvinkin samanoiloisten lasten yksilöllisyys. Siinä, missä vanhemmat voivat tukea yksilöllisyyttä kotona, myös varhaiskasvatuksella on tärkeä rooli monikkolasten yksilöllisen kasvun tukijana ja yksilöllisyyden vahvistajana.

Vaikka monikkolapsia usein yhdistää tiivis side, jatkuva yhdessä toimiminen ei aina ole heidän etunsa mukaista. Varhaiskasvatuksessa saattaakin tulla eteen tilanne, jossa nähdään lasten kehityksen, oppimisen ja identiteetin muodostumisen kannalta parhaaksi sijoittaa heidät eri ryhmiin. Monikkolasten luokkasijoituksia selvittäneissä ulkomaisissa tutkimuksissa (mm. Preedy 1999; Gordon 2015) tulee esille, että vaikka useimmiten niin itse lapset kuin vanhemmatkin kannattavat monikkolasten sijoittamista samalle luokalle, päättävässä asemassa olevat viranhaltijat pyrkivät erottamaan monikkolapset toisistaan. Usein näiden erottamispyrkimysten takana on uskomuksia ja yksittäistapauksista johdettuja yleistyksiä (Nilsson, Leonard, Barazanji & Simone 2010).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on vanhempien kokemusten kuvaaminen sellaisissa tilanteissa, joissa päiväkodin puolesta on ehdotettu monikkolasten sijoittamista eri ryhmiin. Työn kautta toimeksiantajana toimiva Suomen Monikkoperheet ry saa perheiden edunvalvontatoimintansa tueksi tietoa siitä, miten vanhemmat kokevat ehdotuksen lasten erottamisesta. Lisäksi ryhmäsijoituksista päättävät saavat tietoa siitä, miten vanhemmat tilanteen kokevat, ja voivat huomioida tämän toiminnassaan.

Kunnilla on omia linjauksiaan ryhmäsijoituksia koskevista periaatteista, ja tavanomaisesti lasten sijoituksista varhaiskasvatuksessa vastaa varhaiskasvatusjohtaja, varhaiskasvatuksen palvelujohtaja, aluevastaava tai päiväkodin johtaja. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen opettajilla ja erityisopettajilla on keskeinen rooli suunniteltaessa ja toteutettaessa lasten kehityksen ja oppimisen tukea muun muassa erilaisin ryhmäjärjestelyin. Tuen tarpeen lisäksi pedagogisesti tarkoituksenmukaisten lapsiryhmien muodostamisessa tulee ottaa huomioon myös lasten ikä ja sisarusuhteet. (OPH 2018, 18, 54-56.) Tämän ohella varhaiskasvatustilain painottaa lapsen edun huomioimista sekä vanhempien osallistumista päätöksentekoon (540/2018 4 §, 20 §). Näkyvätkö nämä edellytykset vanhempien kokemuksissa? Kuullaanko vanhempien ääni tehtäessä päätöksiä ryhmäsijoituksista? Näihin kysymyksiin pyrin opinnäytetyölläni vastaamaan.

Opinnäytetyöni alussa tuon esiin tutkielmani tarkoituksen ja tavoitteen esitellen toimeksiantajan ja tutkimusta ohjanneet tutkimuskysymykset. Perustelen myös tekemäni valinnan aiheen rajaamisesta ja käsittelen aiempaa tutkimusta, jota aiheesta on tehty. Työni tietoperustassa käsittelen monikkoperheitä ja -vanhemmuutta sekä monikkolasten keskinäisiä suhteita ja yksilöllisyyden tukemista myös varhaiskasvatuksen kontekstissa. Tämän jälkeen työ etenee toteutuksen ja tulosten kuvaamisen sekä luotettavuuden ja eettisyyden tarkastelun kautta johtopäätöksiin ja pohdintaan.

2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tausta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata vanhempien kokemuksia, kun heille oli ehdotettu monikkolasten sijoittamista eri varhaiskasvatusryhmiin. Tavoitteena oli tuottaa vanhempien kokemuksista tietoa toimeksiantajana toimivalle Suomen Monikkoperheet ry:lle, jotta järjestö voi ottaa sen edunvalvontatoiminnassaan huomioon. Lisäksi varhaiskasvatuksessa ryhmäsijoituspäätöksiä tekevät saavat opinnäytetyöni avulla tietoa siitä, miten vanhemmat tilanteen kokevat, ja voivat ottaa tämän huomioon ryhmäsijoituksia pohtiessaan. Aihetta kohtaan kokeamani kiinnostusta lisäsi myös oma monikkovanhemmuuteni ja sen kautta syntynyt yleiskuva monikkoperheiden arkeen liittyvistä tekijöistä ja puheenaiheista. Monikkolasten erottaminen varhaiskasvatuksessa ja koulussa nousee aika ajoin esille varsinkin Facebookin monikkovanhemmille tarkoitetuissa ryhmissä, ja tiesin, että aihe herättää vanhempien keskuudessa paljon keskustelua niin puolesta kuin vastaan.

Suomen Monikkoperheet ry on monikkovanhempien ja -lasten huomioimisen edunvalvoja ja siksi kiinnostunut vanhempien ja lasten kokemuksista. Järjestö on perustettu vuonna 1995 ja se toimii 17 alueellisen monikkoperheyhdistyksen kattojärjestönä. Suomen Monikkoperheet ry tekee vaikuttamistyötä monikkoperheiden hyväksi ja on julkaissut useita kannanottoja monikkoperheiden hyvinvoinnin puolesta. Esimerkiksi vuonna 2015 uudistetun varhaiskasvatuslain esitystä järjestö kommentoi kiittäen subjektiivisen täyspäiväisen päivähoito-oikeuden sisällyttämisestä esitykseen. Samassa yhteydessä järjestö kiitti sitä, että esityksessä oli huomioitu kunkin lapsen yksilöllisen tuen tarve. Suomen Monikkoperheet ry muistutti lausunnossaan, että varhaiskasvatuksessa tulee pyrkiä välttämään politiikkaa, jonka perusteella monikkolapset sijoitetaan kaavamaisesti samaan tai eri ryhmiin. Kannanotossa painotettiin, että ratkaisu tulee tehdä perheiden kohdalla aina yksilöllisesti. (Suomen Monikkoperheet ry 2014; 2020.)

2.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tutkimusongelma oli: *millaisia ovat vanhempien kokemukset tapauksissa, joissa heille on ehdotettu monikkolasten sijoittamista eri ryhmiin?* Tutkimusongelman perusteella muotoilin kolme tutkimuskysymystä ohjaamaan opinnäytetyötäni:

- Miten vanhemmille on perusteltu ehdotusta lasten eri ryhmiin sijoittamisesta?
- Miten vanhemmat ovat kokeneet omat näkemyksensä ryhmäsijoituksesta otetun huomioon?
- Millaisia vaikutuksia ehdotuksella tai sen perusteella tehdyllä ratkaisulla on vanhempien mukaan ollut?

2.2 Aiheen rajaaminen

Opinnäytetyön toteuttamisen ja julkaisun aikaan voimassa oli varhaiskasvatuslaki vuodelta 2018. Tätä edelsi perusteellinen varhaiskasvatuslain uudistus vuonna 2015, jolloin vanha laki lasten päivähoidosta korvattiin uudella lainsäädännöllä. Siinä, missä 70-luvulla laadittu päivähoitolaki tähdensi *vanhempien* oikeutta saada lapselleen hoitopaikka, vuoden 2015 uudistuksessa korostettiin lasten ja heidän huoltajiensa osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä *lapsen* oikeutta varhaiskasvatukseen. Uudistettuun lakiin kirjattiin myös, että lapsen etu on huomioitava päivähoitoa suunniteltaessa ja järjestettäessä. (Alila ym. 2014, 13; Laki lasten päivähoidosta 36/1973; Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta 580/2015 2 a §, 7 b §, 11 §.) Lapsen oikeuden näkökulma on säilynyt myös viimeisimmässä varhaiskasvatuslaissa, jossa lapsen edun ensisijaisuus varhaiskasvatuksessa on lisäksi saanut kokonaan oman pykälänsä. Sen mukaan lapsen etu on varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä huomioitava ensisijaisesti. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 4 §.)

Vuoden 2018 varhaiskasvatuslakiuudistusta valmisteltaessa hallitus kommentoi lakiesityksessään, että säädös lapsen edusta perustuu Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklaan. Sen mukaan lapsen etu on ensisijaisesti huomioitava kaikissa lapsia koskevissa sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa. (HE 40/2018 vp, 85.) Lapsen edun ja tarpeiden tulee olla lähtökohtana myös lapsen omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa, ja lapsen edun ensisijaisuus korostuu myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoissa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että lapsen huoltajalle on tarjottava mahdollisuus varhaiskasvatuspalveluita koskevaan ohjaukseen ja neuvontaan niin palveluihin hakeuduttaessa kuin lapsen jo ollessa palveluiden piirissä. Lisäksi huoltajan kanssa tulee tarvittaessa keskustella siitä, miten varhaiskasvatus vastaa lapsen etua ja tarpeita. (OPH 2018, 9-10, 18, 20-21.)

Mahkosen (2018, 46) mukaan lapsen edun käsite varhaiskasvatustilanteiden yhteydessä on kuitenkin moniselitteinen ja vaikea täsmentää. Hän kritisoikin lain säätäjiä tulkintamahdollisuuksien jättämisestä lakitekstiin sen sijaan, että siinä olisi selkeästi määritelty, mitä lapsen etu ja sen ensisijaisuus tarkoittavat. Mahkonen tuo esiin tulkintaa vaikeuttava seikkana sen, että varhaiskasvatuksessa asiakkaita ovat niin lapset kuin heidän vanhempansakin, ja nostaa kysymykseksi, onko lapsen etu lopulta vanhemman määriteltävissä. Varhaiskasvatustilanteissa ei myöskään oteta kantaa, onko lapsen edussa kyse yksittäistä lasta koskevista subjektiivisista seikoista vai kaikkia lapsia koskevista objektiivisista näkökohdista. (Mahkonen 2018, 45-46.) Subjektiivisesti katsottuna yhden lapsen etu on esimerkiksi viettää varhaiskasvatuksessa lyhyitä päiviä aistikuormituksen vuoksi, ja toisen lapsen etu on olla varhaiskasvatuksessa pidempiä päiviä lastensuojelun tukitoimena haastavien kotiolosuhteiden vuoksi. Objektiivisesti lapsen etua tarkastellaan lastensuojelulaissa (417/2007 4 §) siten, että toimenpiteiden ja ratkaisuiden tulee turvata muun muassa lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet, itsenäistyminen sekä mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen itseään koskevissa asioissa.

Epätarkasta määritelmästä huolimatta näin kuitenkin lapsen edun ja perheen osallisuuden painotuksen takia perustelluksi rajata tutkielmani koskemaan vuoden 2015 lakiuudistuksen jälkeen tapahtuneita tilanteita, joissa monikkolasten sijoittamista eri ryhmiin on ehdotettu. Rajaus takaa, että ehdotusta on - ainakin teoriassa - tullut ohjata päämäärä lapsen edun huomioimisesta.

2.3 Aiempi tutkimus

Tässä luvussa tarkastelen merkittävimpiä tutkimustuloksia liittyen monikkolasten - tutkimuksissa pääasiassa kaksosten - luokkasijoituksiin. Ulkomaiset luokkasijoitustutkimukset kattavat usein myös nuoremmat lapset, jotka erilaisen koulujärjestelmän vuoksi ovat Suomessa koulun sijaan varhaiskasvatuksen piirissä. Vanhempien näkemyksiä luokkasijoituksista käsitellään tutkimuksissa usein osana laajempaa kokonaisuutta, jossa tarkastellaan myös opettajien, vertaisten (esimerkiksi luokkatovereiden) ja kaksosten itsensä käsityksiä.

Tutkimuksista nousee esiin, että rehtorit, opettajat ja opinto-ohjaajat kannattavat useimmin monikkolasten varhaista erottamista, koska uskovat sen olevan hyväksi lasten kehitykselle (Preedy 1999, 74; Airola 2011, 100; Gordon 2015, 594). Tällaiset uskomukset saattavat kuitenkin perustua yksittäisiin tapaustutkimuksiin, joissa patologisesti toisistaan riippuvaiset kaksokset ovat alkaneet kehittyä normaalisti vasta toisistaan erottamisen jälkeen, tai luuloon siitä, että kaikki kaksokset olisivat ylitriippuvaisia toisistaan (Nilsson ym. 2010, 4). Tutkijoiden mukaan ei ole näyttöä siitä, että toisistaan erotetut kaksokset pärjäisivät samalla luokalla olleita paremmin akateemisesti. Lisäksi koulussa varhain erotetuilla kaksosilla on todettu ilmenneen

enemmän internalisoivia ongelmia, kuten vetäytyvää käyttäytymistä, somaattisia oireita, ahdistuneisuutta tai masennusta, kuin samalla luokalla olleilla kaksosilla. (Tully, Moffitt, Caspi, Taylor, Kiernan & Andreou 2004, 121; Van Leeuwen, Van den Berg, Van Beijsterveldt & Boomsma 2005, 389.) Pulkkinen, Vaalamo, Hietala, Kaprio ja Rose (2003, 115-116) puolestaan havaitsivat kaksosilla olevan vähemmän tunne-elämän häiriöihin viittaavia oireita ja enemmän rakentavaa, joustavaa ja sosiaalisesti aktiivista käyttäytymistä, kuin vertaisilla yksösillä.

1990-luvulla toteutettiin kaksi merkittävää kaksosten luokkasijoituksia käsittelevää tutkimusta, jotka yhä toimivat keskeisinä lähdeeteoksina aihetta käsittelevissä julkaisuissa. Gleeson, Hay, Johnston ja Theobald (1990) tutkivat australialaisten opettajien ja kaksosten vanhempien näkemyksiä ja koulujen käytäntöjä kaksosten luokkasijoituksista. Preedy (1999) puolestaan toteutti vastaavan tutkimuksen Isossa-Britanniassa. Tutkimusten tulokset olivat hyvin samansuuntaisia. Molemmista tutkimuksista opettajat näkivät yksilöllisen kehityksen tärkeimmäksi syyksi kaksosten erottamiselle; Gleesonin ym. (1990, 237) tutkimuksessa jopa 92% opettajista uskoi erottamisen edistävän yksilöllistä kehitystä. Toisaalta molemmissa tutkimuksissa vanhemmat kokivat tullessa puutteellisesti tai ei lainkaan kuulluiksi luokkasijoituspäätöstä tehtäessä. Preedyn (1999) mukaan vain neljännes kouluista kertoi ottavansa vanhemmat mukaan keskusteluun luokkasijoituksista.

Staton, Thorpe, Thompson ja Danby (2012) selvittivät australialaisten 3-6 -vuotiaiden kaksosten vanhempien näkemyksiä lastensa luokkasijoituksista ja päätöksentekoon liittyvistä tekijöistä. Tulosten perusteella enemmistö vanhemmista valitsi lapsilleen saman luokan ja uskoivat monikkosuhteen tarjoavan lapsille tukea ja turvaa uudessa ympäristössä. Sekä saman että eri luokan valinneet vanhemmat olivat hyvin tietoisia monikkosuhteen mahdollisista riskitekijöistä, ja he olivat ottaneet päätöksessään huomioon esimerkiksi kaksosten välisen kilpailun, valtasuhteet, erot taitotasossa sekä haasteet käyttäytymisessä. Vanhempien päätökset perustuivat lasten ominaisuuksiin ja heidän välisten suhteidensa laatuun. Vähiten vanhemmat kokivat päätöksensä vaikuttaneen suositukselta ammattilaisilta, muilta vanhemmilta ja kirjallisuudesta. (Staton ym. 2012, 205.)

Gordon (2015) tutki yhdysvaltalaisien rehtorien, esiopettajien, vanhempien ja kaksosten itsensä kantaa siitä, tulisiko kaksoset sijoittaa eri luokille heidän aloittaessaan esiopetuksessa (kindergarten) 5-6 -vuotiaina. Tutkimuksen tulokset vahvistivat käsitystä siitä, että siinä, missä päättäjät useimmiten kannattavat kaksosten erottamista toisistaan yksilöllisyyteen perustuen, vanhemmat ja lapset itse ovat sitä vastaan. Tutkimukseen vastanneista rehtoreista suurin osa (71%) kannatti kaksosten erottamista ja yli neljännes (27%) myönsi erottaneensa kaksosia eri luokille vanhempien vastustuksesta huolimatta. 62% vanhemmista taas suosi kaksosten sijoittamista samalle luokalle, ja vain harva piti rehtoreiden omavaltaisesti tekemiä erottamispäätöksiä hyväksyttävänä. Esiopettajien mielipiteet jakautuivat tasaisesti; 51 % vastusti järjestelmällistä erottamista. 3-5 -vuotiaista kaksosista 81% halusi kaksossisaruksensa

kanssa samalle luokalle. Tutkimuksensa pohdinnassa Gordon painotti, että koska ei ole olemassa vakuuttavaa tutkimustietoa siitä, että kaksosten erottaminen koulussa parantaisi heidän akateemisia tai sosiaalisia taitojaan, järjestelmällistä erottamista tulisi välttää. Kaksosten erottamisen tulisi aina perustua yksilöllisiin tarpeisiin, tapauskohtaiseen arviointiin sekä tutkimustietoon uskomusten tai rutiinin sijaan. (Gordon 2015, 586, 592, 596-598, 611.)

Esiopettajien näkemyksiä kaksosten kouluvalmiudesta ja luokkasijoituksesta selvitettiin Airoilan (2011) kasvatustieteen pro gradu -tutkielmassa. Tutkielmassa lastentarhanopettajat arvioivat vanhempien valitsevan kaksosilleen saman luokan arjen sujuvuuden ja kaksosten toisilleen antaman tuen perusteella. Opettajien omista näkemyksistä kuitenkin korostui ajatus siitä, että kaksosten olisi parempi aloittaa koulu eri luokilla. He myös kuvasivat haastaviksi vanhempia, jotka olivat annetuista perusteluista huolimatta valinneet kaksosilleen eri luokkavaihtoehdon, kuin opettaja oli suositellut. Vain pieni osa vastaajista oli pitänyt tärkeänä käydä vanhempien kanssa yksilöllistä keskustelua kummastakin kaksosesta erikseen. (Airola 2011, 99-100, 104-105.)

Suomen Monikkoperheet ry:n (2005) toteuttamassa kyselyssä monikkovanhemmat perustelivat ensimmäisellä luokalla *samalle* luokalle sijoittamista muun muassa lasten omilla toiveilla, lasten toisilleen antamalla tuella luokassa ja koulumatkoilla, lasten tasavertaisella suhteella, keskinäisellä riippumattomuudella ja kilpailemattomuudella sekä arjen paremmalla sujuvuudella. Lapsensa *eri* luokille sijoittaneet vanhemmat perustelivat päätöstään yksilöllisen kohtelun varmistamisella, lasten keskinäisen vertailun vähentämisellä, eriävillä kiinnostuksenkohteilla, riippumattomuudella, erilaisella kehitystasolla sekä lasten omilla toiveilla. Vanhemmat siis perustelivat sekä samalle että eri luokille sijoittamista keskenään osin samankaltaisin syin. (Suomen Monikkoperheet ry 2005.)

3 Monikkoperheet

Perhettä, johon on syntynyt kerralla kaksi tai sitä useampia lapsia, kutsutaan monikkoperheeksi. Monikkoperheessä voi olla myös yksittäin syntyneitä lapsia tai useammat monikot. Suomessa kaksosia syntyy vuosittain noin 700 perheeseen, kolmosia 5-10 perheeseen, nelosia harvoin ja viitoset viimeksi 1970-luvulla (Suomen Monikkoperheet ry 2019). Hyväluoman (2010, 48, 54) monikkoperheiden hyvinvointia tarkastelleessa tutkimuksessa nousi esiin, että monikkovanhemmuus koetaan melko usein kuormittavana, ja erityisesti alle kouluikäisten monikkolasten vanhemmat kokivat muita monikkovanhempia enemmän melko tai erittäin paljon stressiä. Lasten keskinäiseen suhteeseen ja yksilöllisyyden tukemiseen liittyvät tilanteet ovat monikkoperheissä lisäksi tavanomaisiin vanhemmuuden haasteisiin (Hyväluoma 2010, 37). Monikkovanhemmuudessa on läsnä riittämättömyyden ja syyllisyyden tunteita heti vauva-ajasta alkaen (Moilanen 2007, 28). Toisaalta siinä, missä raskausaikaa ja vanhemmuuden alkutaivalta

saattaa korostaa huoli lasten kehittymisestä ja omasta jaksamisesta, monikkolasten keskinäisen vuorovaikutuksen seuraaminen tuo vanhemmuuteen oman erityisulottuvuutensa (Heikinheimo 2007, 12-13).

3.1 Monikkolasten suhteet toisiinsa

Olkoonkin, että monikkolapset saattavat saada vanhemmiltaan yksittäin syntyneitä lapsia vähemmän kahdenkeskistä aikaa, heillä on toisistaan paljon seuraa eikä yksinäisyyttä juuri tarvitse kokea. Monikkolapsena kasvaminen tarjoaa myönteisen ympäristön sosioemotionaalisten taitojen harjoittamiselle ja kehittymiselle (Pulkkinen ym. 2003, 113, 115-116). Monikkolapset oppivat usein pienestä pitäen huomioimaan toistenkin lasten tarpeet, ja heille kehittyy turvallinen kiintymyssuhde ja hyvä perusturvallisuus vähintään yhtä usein, kuin yksöslapsillekin. (Moilanen, 2007, 27; THL 2012, 49.)

Monikkolasten keskinäinen suhde vaihtelee paljon, mutta yleensä se on tiiviimpi, kuin eri-ikäisillä sisaruksilla. Monikkolasten välisissä suhteissa saattavat korostua kumppanuus, avunanto ja muut myönteiset asiat, mutta myös kinastelu, riippuvuus ja kateus saattavat leimata suhdetta. Riitely saattaa johtua tiiviin läheisyyden ja yhdessäolon uuvuttavuudesta. Mikäli monikkolapset viettävät paljon aikaa keskenään tai heitä kohdellaan yhtenä yksikkönä, riippuvuus saattaa korostua. Keskinäinen kilpailu kuuluu normaalina piirteenä monikkosisarusten elämään, mutta vaikka se voi parhaimmillaan kannustaa parempiin suorituksiin ja olla merkinä läheisyydestä, sillä on myös selviä haittavaikutuksia. Joku lapsista saattaa olla aina parempi ja saada tahtonsa läpi, jolloin liiallinen kilpailu voi olla haitaksi yksilölliselle kehitykselle. (Lipponen 2010, 21.) Varsinkin kaksosten välistä suhdetta leimaavat usein johtajuus ja alistuvuus. Alistuvammalle kaksoselle saattaa kehittyä heikompi itsetunto ja enemmän psyykosomaattisia oireita. (Moilanen 2007, 30-31.) Kolmosten kohdalla lisäjännitettä lasten välisiin suhteisiin saattaa tuottaa, jos kaksi sisarusta löytää yhteisen sävelen ja kolmas kokee jäävänsä ulkopuolelle. Tällainen tilanne voi syntyä, mikäli kaksi lapsista ovat identtisiä ja kolmas epäidenttinen tai mikäli kaikki eivät ole samaa sukupuolta. (Penninkilampi-Kerola 2007, 41.)

Penninkilampi-Kerolan (2007) mukaan tyttö-tyttö -kaksosparit ovat tutkitusti läheisempiä, kuin poika-poika -kaksoset, mitä on selitetty muun muassa erilaisilla sukupuolirooleilla, kiintymyksen osoittamisen ollen luontaisempaa ja hyväksyttävämpää tytöille. Tyttö-poika -parien suhde on samaan aikaan monipuolinen ja virikkeellinen toiminnan ja kiinnostuksen kohteiden ylittäessä sukupuolirajat, mutta toisaalta myös kuormittava, sillä kilpailu on muita kaksospareja piilevämpää. Toisaalta sukupuoli tuo lasten välille eroja niin, että tyttö-poika -kaksosten on helpompi hyväksyä erilaisuutensa, eikä tarve vertailuun ole kovin suuri. Huomattavaa on, että erityisesti epäidenttisten kaksospoikien vanhemmat ovat kokeneet, ettei kaksosuudella ole ollut paljoakaan vaikutusta heidän lapsiinsa. Vanhempien mukaan epäidenttiset pojat pyrkivät usein erillisyyteen ja oman tilan löytämiseen, ja heidän keskinäistä vuorovaikutustaan

on muihin kaksospareihin verrattuna useammin kuvattu jatkuvana nahisteluna ja kilpailuna. (Penninkilampi-Kerola 2007, 49-50.)

Penninkilampi-Kerola (2007) kuvaa, kuinka kaksoset eivät kuitenkaan aina ole samankaltaisia, vaan he saattavatkin pyrkiä olemaan kaikin tavoin toistensa vastakohtia. Toisaalta tämä estää epätoivotun vertailun ja kilpailun, mutta toisaalta kaventaa yksittäisen lapsen valinnanmahdollisuuksia. Mikäli kaksossisarus on valinnut tietyn harrastuksen tai mielenkiinnonkohteen, toinen saattaa joutua valitsemaan toisin, ehkä vastoin perimmäisiä toiveitaan. Tällainen vastakohtaisuus saattaa johtua myös ympäristön taipumuksesta tyypittää kaksosia (hiljainen-puhelias, tuhma-kiltti). Leimaantuminen tietynlaiseksi saattaa vaikuttaa lapsen kehitykseen merkittävästi, sillä leimasta on vaikea päästä eroon. Siitä saattaa muodostua itseään toteuttava ennustus lapsen käyttäytyessä häneen kohdistuneen luokittelun mukaisesti, vaikka todellisuudessa se ei vastaisikaan hänen kehittyvää persoonallisuuttaan. (Penninkilampi-Kerola 2007, 43-44.)

Riippuvuuden ja kiintymyksen raja on melko tulkinnanvarainen, ja monikkosisarusten toisilleen antama tuki myös lisää lasten turvallisuuden tunnetta uusissa tilanteissa (Lipponen 2010, 26). Turvautuminen monikkosisarukseen voi ilmentää kiintymystä, vaikka näyttäisikin riippuvuudelta. Kuormittavissa elämäntilanteissa monikkosisarus on tyypillisesti ensimmäinen henkilö, jonka kanssa huolet jaetaan, ja turvallinen ja läheinen suhde monikkosisarukseen mitä todennäköisimmin ylläpitää toimintakykyä ja mielenterveyttä pidemmällä aikavälillä. (Penninkilampi-Kerola 2007, 46, 51.)

3.2 Monikkolasten yksilöllisyyden ja yksilöllisen kasvun tukeminen

Pelkästään tieto lasten monikkoudesta saattaa heikentää ulkopuolisten kykyä muistaa lasten nimiä tai erottaa heitä toisistaan (Preedy 1999, 78). Varsinkin uusissa tilanteissa monikot saattavat itse korostaa erityislaatuista sisaruuttaan, mikä saa ulkopuoliset kohtelevaan heitä vieläkin enemmän yhtenä erottamattomana yksikkönä ja näkemään samankaltaisuutta myös siellä, missä sitä ei ole (Penninkilampi-Kerola 2007, 43). Yksilöllisyyden huomioiminen on merkittävä osa identiteetin rakentumista - sitä, että lapsesta kehittyy *hän itse*. Se vaatii kuitenkin asennoitumista ja keskittymistä siihen, että lapset ovat omia yksilöitään omine yksilöllisine tarpeineen monikkoudestaan ja mahdollisesta samannäköisyydestään huolimatta (Suomen Monikkoperheet ry 2013, 52). Moilasen (2007) mukaan vanhemmat saattavat toisinaan toimia ristiriidassa monikkolasten yksilöllisten tarpeiden huomioimisen kannalta. Toivoessaan oman leponsa turvaamiseksi lapsilleen samankaltaista vuorokausirytmää tai tavoitellessaan aina lasten tasapuolista kohtelua, vanhemmat saattavat huomaamattaan vähentää lasten mahdollisuutta toteuttaa omaa temperamenttiaan ja kasvaa kohti omaa yksilöllisyyttään. Yksilöllisyyden tukemiseksi lapsilla olisi hyvä olla omia leluja, vaatteita sekä esimerkiksi oma syntymäpäiväkakkunsa yksilöllisten tarpeiden huomioimisen lisäksi. (Moilanen, 2007, 28-29.)

Monikkolasten yksilöllisen kehityksen ja yksilöllisyyden tukeminen on tärkeää myös varhaiskasvatuksessa, jossa lapset saattavat viettää suuren osan ajastaan. Varhaiskasvatustilanteissa ei oteta kantaa monikkolasten ryhmäsijoituksiin, mutta yleensä he aloittavat päiväkodin samassa ryhmässä, mikä lisää lasten turvallisuudentunnetta (Hyväluoma 2010, 62). Aiolan (2011, 103) tutkimuksessa haastatellut esiopettajat tunnistivat monikkolasten yksilöllisyyden tukemisen tärkeyden, mutta eivät osanneet eritellä, mitä se käytännössä tarkoittaa. Preedyn (1999) mukaan on tärkeää alusta asti pyrkiä tunnistamaan lapset yksilöinä ja puhutella heitä omilla nimillään. Tämä auttaa myös ryhmän muita lapsia erottamaan monikkolapsen toisistaan. Monikkolapsia tulisi verrata tavanomaiseen ikätasoon toisiinsa vertaamisen sijaan, ja vanhempien kanssa tulisi keskustella yhdestä lapsesta kerrallaan - mieluiten jopa eri päivinä - jotta lapsen yksilöllisiin asioihin keskittyminen olisi mahdollista. (Preedy 1999, 78-79.) Myöhemmin monikkolapsia voidaan tukea esimerkiksi eriyttämisen avulla, jolloin sisarukset osallistuvat ryhmän toimintaan erillään toisistaan. Tarpeen vaatiessa lapset voidaan erottaa joko eri pienryhmiin tai kokonaan eri varhaiskasvatusryhmiin, mikäli sen nähdään tukevan heidän kehitystään tai samassa ryhmässä oleminen aiheuttaa kilpailutilanteita. Ryhmäsijoituksen tulisi kuitenkin aina olla lasten tarpeista johtuvaa eikä perustua ainoastaan monikkouteen. (Suomen Monikkoperheet ry 2013, 52.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH 2018, 18) määrätäänkin, että päiväkodeissa lapsiryhmiä muodostettaessa tulee huomioida lasten iän ja tuen tarpeiden lisäksi sisarusuhteet.

Kansainvälinen monikkoperheyhdistysten verkosto ICOMBO (International Council of Multiple Birth Organisations) on julkaissut erikseen sekä monikkolasten vanhemmille että opettajille ja luokkasijoituksista päättävälle taholle suunnatut kirjeet yksityiskohdista, jotka tulee huomioida monikkolasten koulunaloituksessa ja luokkasijoituksissa. Kirjeet on myös suomennettu Suomen Monikkoperheet ry:n toimesta. ICOMBO painottaa kirjeissään, että päätökset monikkolasten luokkasijoituksista tulee tehdä vanhempien, kasvatushenkilöstön ja päättäjien yhteistyönä, ja niitä tulee arvioida säännöllisesti lasten kehityksen ja käyttäytymisen - sekä myöhemmin lasten omien toiveiden - pohjalta. Vaikka kannanotot on tarkoitettu tukemaan kouluikäisten luokkapohdintaa, ei liene syytä epäillä niiden käyttökelpoisuutta myös varhaiskasvatuksessa - varsinkin, kun monikkolasten luokkasijoitukseen liittyvä tutkimus niin yleisesti kattaa myös nuoremman, Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuvan ikäluokan. Kirjeissä korostetaan, että monikkolapsia, jotka haluavat olla yhdessä, ei pitäisi erottaa. Lisäksi luokkasijoituksissa on huomioitava, että lasten tulisi saada irtautua toisistaan omassa aikataulussaan eikä erottamista varsinkaan tulisi ajoittaa muiden suurten elämänmuutosten, kuten avioeron tai muuton, yhteyteen. Vanhemmille painotetaan, että niin halutessaan heidän tulee vaatia mahdollisuutta keskustella monikkolasten kouluasioista erikseen, jotta lapsia ei tulisi verrattua toisiinsa. Kannanotoissa todetaan, että vaikka tutkimustieto ei tue käytäntöä monikkolasten erottamisesta, joissain tilanteissa eri luokille sijoittaminen saattaa olla suositeltavaa. Esi-

merkkeinä tällaisista tilanteista annetaan monikkolasten toisiaan tai muita häiritsevää käyttäytyminen, ylisuojelevuus, hyvin epätasaiset taidot, lasten kokema yksityisyyden puute, vertailusta johtuneet vaillinaisuuden tunteet tai monikkosisarusten oma halu päästä eri luokille. (ICOMBO 2012a; ICOMBO 2012b.)

4 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyöni on aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla toteutettu laadullinen tutkielma, jonka vastaajat tavoitin sosiaalisen median kautta jaetulla osallistumispyynnöllä. Tavoitteena oli, että vanhemmat kirjoittaisivat kokemuksistaan vapaamuotoisia kertomuksia, jotka toisivat heidän omat näkemyksensä esille. Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2019 yhteydenotolla toimeksiantajaan. Joulukuussa esitin opinnäytetyön suunnitelman, ja aineiston keruu ajoittui helmi-maaliskuulle 2020. Tämän jälkeen aloitin aineiston analyysin ja lopulta esitin työn julkaisuseminaarissa toukokuussa. Tässä luvussa käsittelen opinnäytetyöni toteutusta, kuvaan työvaiheita ja avaan tekemiäni ratkaisuja.

4.1 Tutkimusmenetelmä

Kanasen (2014a, 19) mukaan laadullisen tutkimuksen keskeisenä kiinnostuksenkohteena on se, miten ihmiset näkevät ja kokevat maailman. Opinnäytetyöni on siten laadullinen tutkielma pyrkiessäni kuvaamaan vanhempien kokemusmaailmaa. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tavoitteena kuvata tapahtumaa, ymmärtää ja tulkita ilmiötä sekä saada siitä syvällinen näkemys tilastollisten yleistysten sijaan (Eskola & Suoranta 2014, 61; Kananen 2014b, 56, 61). Laadullisessa tutkimuksessa onkin tärkeää, että henkilöillä, joilta tietoa kerätään, on kokemusta asiasta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109-110). Näin ollen pyysin vastaajiksi tutkielmaani nimenomaa sellaisia vanhempia, jolle monikkolasten sijoittamista eri ryhmiin oli ehdotettu, sillä katsoin, että pelkkä pohdinta mahdollisesta tilanteesta ei olisi ollut riittävää vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Aineistossa oli kyse Miettisen ja Vehkalahden (2013, 88, 97) kuvaamasta itsevalikoituvasta näytteestä, jossa osallistumispyyntö kohdistettiin tietylle joukolle, josta osallistujat valikoituivat henkilökohtaisen kiinnostuksensa kautta. Valikoitumistekijöinä olivat siten mahdollisuus internetin käyttöön, osallistumispyynnöstä tiedon saaminen sekä kiinnostus vastaamiseen. (Miettinen & Vehkalahti 2013, 88, 97.) Opinnäytetyöhön ei vaadittu tutkimuslupaa, sillä se ei liittynyt organisaatioihin tai alaikäisiin lapsiin vaan aikuisiin yksityishenkilöihin.

Opinnäytetyöni perustui narratiiviseen tutkimusaineistoon. Vanhemmat saivat vapaasti kertoa kirjallisessa muodossa omista kokemuksistaan liittyen ehdotuksiin monikkolastensa ryhmäsi-
joituksista. Heikkisen (2015) mukaan kertomukset ovat toimiva työväline ihmisten ja heidän toimintansa ymmärtämiseksi, sillä kertomusten avulla tietoa muodostetaan, hankitaan sekä

välitetään toisille. Narratiivista aineistoa voivat olla haastatteluiden lisäksi vapaat kirjalliset vastaukset. Tällaisessa kerrontaan perustuvassa aineistossa tutkittavat yksinkertaisimmillaan kertovat omin sanoin käsityksistään ilman vaatimusta eheiden, juonellisten kertomusten tuottamisesta. Kerronnallinen tutkimus viittaa sekä *kertomisen* tutkimukseen että *kertomusten* tutkimukseen. Ensimmäisessä tapauksessa huomion kohteena ovat kertomisen prosessit ja jälkimmäisessä tekstit tai muut kertomisen tuotokset. (Heikkinen 2015, 159.) Opinnäytetyössäni oli kyse kertomusten tutkimisesta, sillä analysoin vanhempien tuottamia kirjallisia vastauksia.

4.2 Aineiston hankinta ja rajaus

Toteutin opinnäytetyön aineiston hankinnan internetin välityksellä siten, että vastaajat saattoivat lähettää kertomuksensa minulle nimettömästi, tarkoitusta varten luotua Google Forms -lomaketta käyttämällä. Kanasen (2014b, 22) mukaan internetin käyttöä puoltaa tutkittavien löytämisen helppous, sillä maantieteelliset tai ajankäytölliset haasteet eivät rajoita vastaamista. Katsoinkin, että internetiä aineiston hankinnassa hyödyntämällä saavuttaisin mahdollisimman laajan joukon vastaajia ympäri Suomea. Opinnäytetyön toimeksiantaja, Suomen Monikkoperheet ry, jakoi aineistonkeruupyynnön omien Facebook-sivujensa kautta, joita seuraa yli 3500 käyttäjää. Lisäksi seitsemän 17:sta alueellisesta monikkoperheyhdistyksestä toteutti henkilökohtaisesti esittämäni toiveen aineistonkeruupyynnöni jakamisesta. Julkaisin pyynnön myös itse eräässä monikkovanhemmille suunnatussa Facebookin keskusteluryhmässä, jossa on noin 1800 jäsentä. Näin ollen uskoin, että aineistonkeruupyynnöni todennäköisesti saavuttaisi useita monikkovanhempia, mutta tiedostin riskin siitä, monet jättäisivät vastaamatta. Toisaalta Hänninen (2015, 171) kuvaa kokeneensa, että mitä harvinaisemmasta ilmiöstä ja kohdennetummasta kirjoituspyynnöstä on kyse, sitä todennäköisemmin kirjoituksia saadaan.

Olin laatinut aineistonkeruulomakkeen yhteyteen saatekirjeen (liite 1), jossa kerroin yksityiskohtaisesti opinnäytetyöstäni. Toin esiin myös tekemäni rajauksen siitä, että opinnäytetyöni tulisi koskemaan vuoden 2015 varhaiskasvatustlain uudistuksen jälkeisiä tilanteita. Lisäksi esitin kirjeessä muutamia avoimia apukysymyksiä, joiden kautta toivoin vanhempien jäsentävän tarinaansa ja tuottavan sellaista tietoa, jota tarvittiin tutkimuskysymyksiin vastaamisessa. Tutkimusongelman kannalta vastaajien taustatiedoilla ei ollut merkitystä, joten niitä en kysynyt. Päätin olla kysymättä myöskään monikkosisarusten kokoonpanoja, ikiä tai sukupuolia, sillä halusin keskittyä pelkästään kokemuksen tarkasteluun.

Vastausaikaa oli yhteensä kolme viikkoa, ja sen puitteissa sain yhteensä 29 vastausta. Aineistoa tarkastellessani kuitenkin huomasin, että minun täytyi rajata osa vastauksista pois. Kriteerinä mukaan ottamiselle pidin vastauksen liittymistä opinnäytetyöni tutkimusongelmaan. Näin ollen vastaajalla tuli olla kokemus siitä, että hänelle oli ehdotettu monikkolasten sijoittamista eri ryhmiin varhaiskasvatuksessa. Aineistosta rajautui siten pois 7 vastausta. Osassa

näistä vanhemmille ei lainkaan oltu ehdotettu lasten erottamista tai vanhemmat olivat ehdotaneet sitä itse. Osa vastauksista taas liittyi esiopetukseen, jonka oppilaaksioton periaatteista säädetään perusopetuslaissa (628/1998 6 §), tai saman ryhmän sisällä eri pienryhmissä toimimiseen, mikä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH 2018, 56) nähdään normaaliin toimintaan liittyvänä pedagogisena järjestelyinä. Lopulta käyttämäni aineisto muodostui 22 vastauksesta, joiden pituudet vaihtelivat huomattavasti. Kaksi vastausta oli hieman yli yhden tekstisivun mittaisia (fonttikoko 10 pt, riviväli 1,5), neljä ainoastaan kaksi riviä pitkiä ja loput tältä väliltä.

4.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Käytin tutkielmassani analyysimenetelmänä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysin avulla dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti siten, että tutkittavasta ilmiöstä saadaan kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Laadullisessa tutkimuksessa analyysi jaetaan tavallisesti induktiiviseen (yksittäisestä yleiseen) ja deduktiiviseen (yleisestä yksittäiseen) päättelyn logiikkaan. Aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä puhutaan usein induktiivisena. Siinä tekstistä etsitään merkityksiä ja pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus siten, että aineisto ohjaa tehtävää analyysia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95, 103-104.)

Analyysi alkaa aina perusteellisella tutustumisella aineistoon (Eskola & Suoranta 2014, 152). Kananen (2014a, 99) kuvaa seuraavan vaiheen olevan aineiston yhteismitallistaminen eri aineistomuodoista samaan muotoon. Opinnäytetyöni aineisto oli kokonaisuudessaan sähköisesti kirjoitetussa muodossa, joten vastauksina saamieni tekstien siirtäminen tekstinkäsittelyohjelmaan riitti. Yksilöin vastaukset merkinnällä V1, V2, V3 ja niin edelleen. Yhteismitallistamisen jälkeen aineistoa tarkastellaan suhteessa tutkimuskysymyksiin (Kananen 2014a, 100). Koin itselleni selkeimmäksi tavaksi aineiston tarkasteluun vastausten tulostamisen paperille niin, että yksi vastaus oli yhdellä sivulla. Tunsin saavani aineistoon konkreettisemmän kosketuksen paperiversiona, kuin tietokoneen näytöltä. Luettuani vastaukset useaan otteeseen läpi ja tutustuttuani niihin kunnolla, alleviivasin ja korostin eri värejä käyttäen vastauksista kohtia, jotka vastasivat eri tutkimuskysymyksiin. Tein tekstinkäsittelyohjelmaan taulukon, jossa oli oma sarakkeensa jokaiselle tutkimuskysymykselle ja oma rivinsä jokaiselle vastaajalle. Kopioin ja liitin vastauksista korostamiani kohtia taulukon eri soluihin niin, että lopulta minulla oli aineistosta tutkielmani kannalta merkitykselliset osat taulukoituina tutkimuskysymyksittäin ja vastaajittain. Tämän jälkeen saatoinkin alkaa analysoida aineistoa tutkimuskysymys kerrallaan siirtäen koko sarakkeen sisällönanalyysitaulukkoon.

Aloitin sisällönanalyysin tekemisen Tuomen ja Sarajärven (2009, 108-113) ohjeistukseen nojaten. Ensimmäinen vaihe oli alkuperäisilmaisujen pelkistäminen eli redusointi, jossa aineiston informaatio tiivistetään (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109). Koska olin jo edellisessä vaiheessa

taulukoinut vain ne aineiston osat, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin, pääasiassa lyhyiden alkuperäisilmaisujen pelkistäminen oli yksinkertaista. Joissain tapauksissa alkuperäisilmaisu oli jo alkujaan niin tiivis, että se säilyi lähes samana jopa pääluokkaan asti (esimerkiksi alkuperäisilmaisu V17 alla olevassa taulukossa 1).

Seuraavaksi oli vuorossa ryhmittely eli klusterointi, jossa samaa tarkoittavista pelkistyksistä muodostetaan sisältöä kuvaavalla otsikolla nimettyjä alaluokkia. Ryhmittely on osa laajempaa käsitteellistämistä eli abstrahointia, jossa luokkia yhdistellään ylä- ja pääluokiksi sekä luodaan teoreettisia käsitteitä, joiden avulla saadaan vastaus tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110-112.) Analyysia tehdessäni jouduin välillä pohtimaan paljon sitä, miten minun tulisi yhdistellä ilmaisuja ja muodostaa luokkia. Esimerkiksi analysoidessani vanhemmille kerrottuja perusteluja huomasin, että joissain vastauksissa oli mainittu perusteluksi *omien kavereiden saaminen*. Vaikka tämän perustelun olisi mahdollista tulkita liittyvän myös toiseen pääluokkaan, lapsen kasvuun ja kehitykseen, tein *oma*-sanan perusteella päätöksen liittää sen nimenomaa yksilöllisyyteen. Erottamisen perusteluna ei siis ole ollut minkä tahansa kavereiden saaminen (ts. kaverisuhteiden kehittyminen), vaan *omien* - monikkosisaruksesta erillisten - kavereiden saaminen. Lisäksi, vaikka yksilöllisyyden kehittyminen on selvästi osa kasvua ja kehitystä, erotin sen perusteluissa omaksi pääluokakseen, sillä se nousi vastauksista esille niin selkeänä teemana.

Alla on ote sisällönanalyysitaulukosta esimerkkinä siitä, kuinka tein analyysia (taulukko 1). Luodakseni taulukon itselleni visuaalisemmaksi ja siten helpommin hahmotettavaksi käytin eri luokkiin kuuluvissa käsitteissä eri värejä. Sisällönanalyysitaulukon tekemisen jälkeen lähestyin luokitusta vielä toisesta suunnasta. Laadin analyysista yhteenvedon tuomalla pääluokittain kaikki samaan pääluokkaan kuuluvat yläluokat ja alaluokat omaan sarakkeeseensa (taulukko 2). Tein tämän vaiheen paitsi varmistaakseni analyysin loogisuuden, myös tuottaakseni analyysin tulokset itselleni helpommin luettavaan muotoon.

TUTKIMUSKYSYMYKSIÄ: Miten ehdotusta erottamisesta oli perusteltu vanhemmille?

ALKUPERÄISILMAISU	PELKISTYS	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
V3 Ennen uuteen päiväkottiin siirtymistä tappelivat ilmeisesti aika lailla keskenään ja vanhasta ehdotettiin, että uudessa menisivät eri ryhmiin - - .	Lapset tappelivat keskenään	Lasten väliset tappelut	Keskinäinen kinastelu	Monikkolasten väliset suhteet
V7 Myös oman toiminnan ohjauksen/minouden muodostuminen olivat perusteita.	Toiminnanohjauksen muodostuminen Minuuden muodostuminen	Toiminnanohjauksen kehittyminen Identiteetin kehittyminen	Toiminnanohjaus Yksilöllisyys ja identiteetti	Kasvu ja kehitys Yksilöllisyyden vahvistuminen
V8 --- pojalla puheenviivästyminen, jonka takia siirrettiin eri ryhmään. Syy oli se, että neiti tulkkasi paljon mitä poika sanoi ja puhui pojan puolesta.	Pulmat pojan puhekehityksessä Neiti tulkkasi, mitä poika sanoi ja puhui pojan puolesta	Puheenkehitys Toisen lapsen puhuminen toisen puolesta	Puheenkehitys Toisen puolesta toimiminen	Kasvu ja kehitys Monikkolasten väliset suhteet
V12 Perusteluna tähän oli kaverisuhteiden kehittyminen.	Kaverisuhteiden kehittyminen	Kaverisuhteiden kehittyminen	Kaverisuhteet	Kasvu ja kehitys
V17 Erottamista perusteltiin yksilöllisyyden tukemisella.	Yksilöllisyyden tukeminen	Yksilöllisyyden tukeminen	Yksilöllisyys ja identiteetti	Yksilöllisyyden vahvistuminen
V21 Perusteltiin etteivät tappelisi keskenään ja saisi omia kavereita.	Jotta lapset eivät tappelisi keskenään Jotta lapset saivat omia kavereita	Lasten väliset tappelut Omien kavereiden saaminen	Keskinäinen kinastelu Omat kaverisuhteet	Monikkolasten väliset suhteet Yksilöllisyyden vahvistuminen

Taulukko 1: Ote sisällönanalyysitaulukosta

PÄÄLUOKKA	YLÄLUOKKA - Alaluokka
Monikkolasten väliset suhteet	<ul style="list-style-type: none"> - Keskinäinen kinastelu <ul style="list-style-type: none"> - Lasten väliset tappelut - Toisen puolesta toimiminen <ul style="list-style-type: none"> - Toisen lapsen puhuminen toisen puolesta
Kasvu ja kehitys	<ul style="list-style-type: none"> - Puheenkehitys <ul style="list-style-type: none"> - Puheenkehitys - Kaverisuhteet <ul style="list-style-type: none"> - Kaverisuhteiden kehittyminen - Toiminnanohjaus <ul style="list-style-type: none"> - Toiminnanohjauksen kehittyminen
Yksilöllisyyden vahvistuminen	<ul style="list-style-type: none"> - Omat kaverisuhteet <ul style="list-style-type: none"> - Omien kavereiden saaminen - Yksilöllisyys ja identiteetti <ul style="list-style-type: none"> - Identiteetin kehittyminen - Yksilöllisyyden tukeminen

Taulukko 2: Ote sisällönanalyysin yhteenvedosta

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset käsittelivät vanhemmille kerrottuja perusteluita, vanhempien näkemysten huomioimista sekä ehdotuksen jälkeisiä vaikutuksia. Aineistoa lukiessani vastauksista kuitenkin nousi vahvasti esiin edellä mainittujen lisäksi sellaisia kiinnostavia tekijöitä, joita en ollut osannut tutkimuskysymyksiä laatiessani huomioida. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 92) varoittavat tilanteesta, jossa aineisto tuottaa kiinnostavaa tietoa, joka ei kuitenkaan liity tutkittavaan ilmiöön ja joka tulisi siten jättää pois tutkimuksesta kiinnostavuudestaan huolimatta. Toisaalta he painottavat, että tutkimukseen rajatusta ilmiöstä on kuitenkin kerrottava kaikki, mitä aineiston perusteella irti saa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92). Koska nämä tutkimuskysymyksistä erilliset tekijät ovat nähdäkseni olennainen osa vanhempien kokemusten rakentumista, näin perustelluksi ottaa ne mukaan aineiston analyysiin ja tulosten tarkasteluun.

5 Opinnäytetyön tulosten tarkastelu

Tässä luvussa esittelen tutkielman tulokset, jotka kuvaavat vanhempien kokemuksia ehdotuksesta sijoittaa monikkolapset eri varhaiskasvatusryhmiin. Tarkastelen tuloksia tutkimuskysymys kerrallaan pääluokittain aloittaen niistä pääluokista, joihin liittyy eniten alkuperäisilmaisuja ja edeten harvemmin esiintyneisiin. Pääluokkien esittelyn lopussa kiteytän tulokset kuvion avulla, mikäli pääluokka muodostuu useammasta yläluokasta. Esimerkkeinä olevien alkuperäisilmaisujen suorat lainaukset olen sisentänyt ja kursivoinut sekä eritellyt vastaajat merkinnällä V1, V2, V3... jne. Toisinaan olen irrottanut analyysiin valitsemani ilmaisun pidem-

mästä virkkeestä tai jättänyt siitä pois analyysiin liittymättömiä sanoja tai lauseen osia, jolloin olen korvannut ne kahdella ajatusviivalla (- -). Olen myös merkinnyt joihinkin sitaatteihin hakasulkein omia tarkennuksiani, jotta tekstikokonaisuudesta irrotetut lainaukset olisivat lukijalle helpommin ymmärrettävissä. Samassa sitaatissa saattaa olla useaan eri pääluokkaan liittyviä ilmaisuja.

5.1 Vanhempien kertomat perustelut erottamishdotukselle

Lähes kaikki vanhemmat kuvasivat vastauksissaan perusteluita, joita olivat varhaiskasvatuksesta saaneet monikkolasten erottamishdotukselle. Sisällönanalyysin avulla perusteluille muodostui viisi eri pääluokkaa. Perustelut liittyivät *monikkolasten välisiin suhteisiin, kasvuun ja kehitykseen, yksilöllisyyteen, ryhmäjärjestelyihin ja käytäntöön*. Lisäksi yhdessä vastauksessa vanhempi toi esiin, ettei perusteluja erottamiselle oltu annettu ensinkään.

5.1.1 Monikkolasten välisiin suhteisiin liittyvät perustelut

Vahvimmin vanhempien vastauksissa tuli ilmi monikkolasten erottaminen heidän välisen suhteensa perusteella. Lasten keskinäiseen suhteeseen liittyviä perusteluita esiintyi lähes joka toisessa vastauksessa. Erottamista oli perusteltu vanhemmille *epätasavertaisella suhteella, toiseen tukeutumisella, toisen puolesta toimimisella sekä kinastelulla*.

Monikkolasten epätasavertaista suhdetta kuvattiin perusteluissa toisen lapsen jäämisellä monikkosisaruksensa varjoon tai toisen selvällä johtaja-asemalla.

Tyttö - - tavallaan seurasi ujompana veljeään ja opettajan/hoitajien näkemysten mukaan jäi veljensä varjoon. (V13)

Olisko ollut pojat 4 kun ehdotettiin seuraavaksi vuodeksi eri ryhmiä koska toinen oli arka ja toinen johdatti ja oli taitavampi monissa asioissa. (V10)

Joissain vastauksissa erottamista oli perusteltu monikkolapsen toimimisella sisaruksensa puolesta, jolloin lapsi toimi, puhui tai selvitti tilanteita sisaruksensa edestä.

Toinen lapsista puhui/selvitti tilanteita myös veljen puolesta. Hiljaisempi tuli veljen siivellä. (V7)

Syy oli se, että neiti tulkkas paljon mitä poika sanoi ja puhui pojan puolesta. (V8)

Myös toiseen tukeutuminen näkyi vanhempien kuvauksissa perusteena erottamishdotukselle. Tukeutumisen lisäksi perusteluissa kuvattiin, kuinka lapset saattoivat olla toisistaan siinä määrin riippuvaisia tai huolehtivaisia, että heidän olisi parempi olla eri ryhmissä.

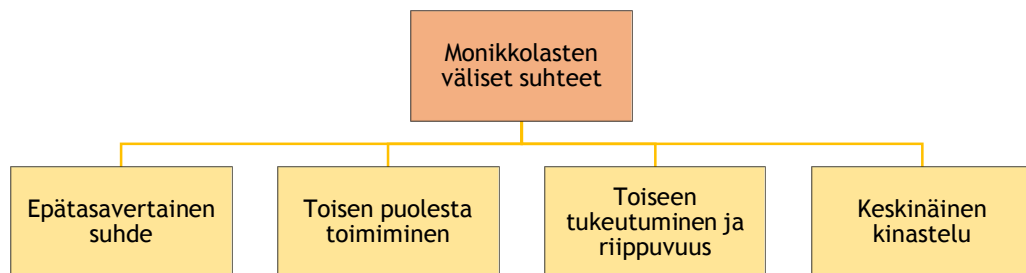
Eri ryhmiin laittamisella perusteltiin yksilöllisyyttä, eikä tukeudu siseen joka tilanteessa. (V16)

Ehdotusta perusteltiin sillä, että sisko oli aina kovin huolehtivainen veljeään kohtaan. Sisko esimerkiksi pahoitti mielensä, jos veljeä jouduttiin komentamaan. Sisko myös seurasi veljen touhuja, vaikka olikin omissa leikeissään toisaalla. (V5)

Monikkolasten välisiin suhteisiin liittyi myös lasten keskinäinen kinastelu, jonka takia erottaminen nähtiin aiheellisena.

Ennen uuteen päiväkotiin siirtymistä tappelivat ilmeisesti aika lailla keskenään ja vanhasta ehdotettiin, että uudessa menisivät eri ryhmiin, lto [lastentarhanopettaja] sanoi suosittlevansa sitä siirtokaavakkeessa. (V3)

Perusteltiin etteivät tappelisi keskenään - -. (V21)

Kuvio 1: Monikkolasten välisiin suhteisiin liittyneet perustelut erottamiselle

5.1.2 Kasvuun ja kehitykseen liittyvät perustelut

Osa vanhempien kuvaamista perusteluista liittyi yhden tai useamman monikkolapsen kasvuun ja kehitykseen. Näissä vastauksissa yläluokiksi muodostuivat *kaverisuhteet*, *toiminnanohjaus*, *puheenkehitys*, *kiintymyssuhde* sekä *yksilöllinen tuki*.

Kaverisuhteet, toiminnanohjaus ja puheenkehitys oli kuvattu vanhempien kertomissa perusteluissa hyvin yksiselitteisesti. Lisäksi yksi vastaaja kirjoitti, kuinka hänelle oli perusteltu monikkolasten eri ryhmiin sijoittamisen ajankohtaisuus kiintymyssuhteella.

Perusteluna tähän oli kaverisuhteiden kehittyminen. (V12)

Myös oman toiminnan ohjaus/minouden muodostuminen olivat perusteita. (V7)

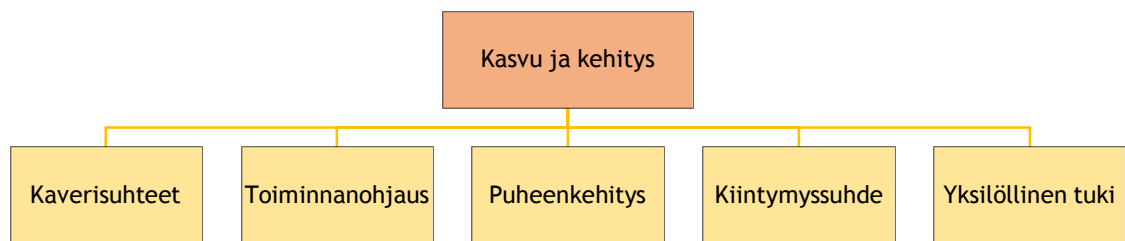
Alkuunsa olivat samassa päiväkotiryhmässä, mutta pojalla puheenviivästyminen, jonka takia siirrettiin eri ryhmään. (V8)

Opettaja vaan puhui siitä, kuinka siirto olisi nyt hyvä tehdä, kun ei ole tytöt kerenneet vielä luoda kiintymyssuhdetta hoitajiin. (V1)

Erottamisen perusteena oli joidenkin vastausten mukaan myös pyrkimys antaa lapsille kasvuun ja kehitykseen yksilöllistä tukea ja ohjausta.

- - tytöt saivat siten [eri ryhmissä] enemmän yksilöllistä ohjausta - -. (V1)

Integroidussa ryhmässä haettaisiin sitä, että arempi pääsisi pienessä ryhmässä enemmän esille ja tilanne olisi ylipäätään vähemmän meluisa. (V2)

Kuvio 2: Kasvuun ja kehitykseen liittyneet perustelut erottamiselle

5.1.3 Yksilöllisyyteen liittyvät perustelut

Myös ajatus yksilöllisyyden vahvistumisesta nousi vahvasti esille aineistosta. Yksilöllisyyteen perustuvien ehdotusten taustalla oli tavoite turvata monikkolasten *yksilöllisyyden ja identiteetin* sekä *omien kaverisuhteiden kehittyminen*, lasten *omaehtoisten leikkien mahdollistuminen* ja *huomion saaminen yksilöllisesti*, ilman monikkosisarusta.

- - oli ihan pk:n johtajakin käynyt siinä höpisevässä tyttöjen identiteetin kasvamisesta etc. jos siirtyisivät eri ryhmiin. (V1)

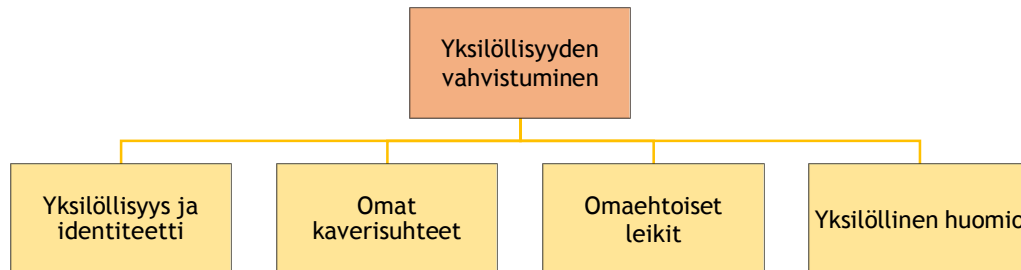
Erottamista perusteltiin yksilöllisyyden tukemisella. (V17)

Opettaja oli sitä mieltä, että tytölle tekisi hyvää saada ihan omia kavereita ja muodostaa omaehtoisia leikkejä ja eri ryhmään meno tukisi tätä. (V13)

Saavat olla omia itseään, saavat omia kavereita jne. (V16)

Ehkä heidän ajatuksensa oli saada pojille yksilöllistä huomiota. Koska lapsemme ovat luonteiltaan varsin erilaisia. (V6)

Identtisten kaksosten erottamista eri ryhmiin perusteltiin - - sillä, että lapset saivat enemmän yksilöllistä huomiota. (V18)

Kuvio 3: Yksilöllisyyden vahvistumiseen liittyneet perustelut erottamiselle

5.1.4 Ryhmäjärjestelyihin liittyvät perustelut

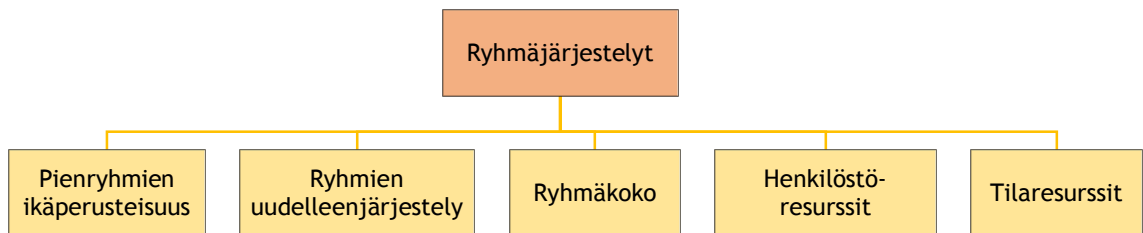
Vastauksissa tuli myös esiin erottamishdotusten perustuminen erilaisiin ryhmäjärjestelyihin. Näiden vastausten mukaan perusteluina erottamiselle olivat olleet *tilojen riittämättömyys, täydet ryhmät* sekä *henkilöstöressurit*. Lisäksi vastauksissa kuvattiin tilanteita, joissa motiivin erottamiselle loi uusien lasten myötä syntynyt *tarve muodostaa ryhmät uudelleen* tai *pienryhmien muodostaminen ikäperustaisesti*. Tällöin eri pienryhmät eivät perustelujen mukaan olleet vaihtoehto monikkolapsille, joilla nähtiin tarve toiminnan eriyttämiselle. Eräs vastaaja kuvasi, kuinka lapset oli erotettava kokonaan eri ryhmiin niin ikäperusteisten pienryhmien kuin henkilöstöressurssienkin vuoksi.

Koska päiväkodissa oli tilan ahtautta, jakoivat he kaksosten ikäluokan lapset kahtia. - - Tilat oli syy jaolle ja he jakoivat lapset tyttöihin ja poikiin, joten kaksosetkin jakoutuivat siitä syystä. (V11)

Päiväkoti on 160-paikkainen, mutta aivan täynnä, eikä samasta ryhmästä pystytty järjestämään paikkoja molemmille. (V4)

Hän (opettaja) oli saanut pk:n johtajalta toiveen, että lapset voitaisiin laittaa eri ryhmiin, koska päiväkotiin oli tulossa uusia pieniä lapsia, ja ryhmäkokoja piti suunnitella uudelleen. - - Ainoat perusteet tälle sain pk:n johtajalta ja perusteet liittyivät ryhmien uudelleenjärjestelyyn uusien lasten takia. (V9)

Tämä jaottelu [eri pienryhmät] ei kuulemma toimi, kun heillä on tarkoitus ryhmän sisällä jakaa, että pienet ja isot omiin pienryhmiin ja heillä on tällä hetkellä työntekijäpulakin, tällä hetkellä rekryt menossa. (V1)

Kuvio 4: Ryhmäjärjestelyihin liittyneet perustelut erottamiselle

5.1.5 Toimintatapaan liittyvät perustelut

Monikkolasten sijoittamista eri ryhmiin oli perusteltu myös kaavamaisella toimintatavalla. Vanhempien kuvauksissa oli vedottu rutiinomaiseen käytäntöön hyvin suoraan, ja erottamisen uskottiin onnistuvan aiempien kokemusten perusteella.

Kysyin samalla, että onko tyttöjen kohdalla tullut jotain ilmi, miksi olisi heidän kannaltaan parempi erottaa. ”Ei ole. Tää on meillä käytäntö.” - - opettaja sekä johtaja siinä vielä puhuivat tyttöjen identiteettistä, ja siitä että kuinka tämä on ollut heillä käytäntö, että kaikki tämmöset on onnistuneet hyvin. (V1)

Minulle sanottiin, että kaksoset erotetaan aina eri ryhmiin. (V15)

5.2 Vanhempien kokemukset näkemystensä huomioimisesta

Vastauksissa vanhemmat kuvasivat kokemuksiaan omien näkemystensä huomioimisesta erottamishetken jälkeistä ratkaisua tehtäessä. Sisällönanalyysin avulla sain jaettua vanhempien kuvaukset *osattomuuden, sivuutetuksi tulemisen, ristiriitaiseen kokemuksen sekä kuulluksi tulemisen* kokemuksiin.

Osattomuuden pääluokan muodostivat kuvaukset, joissa vanhempi oli jäänyt kuulematta päätöksenteossa tai vaihtoehtoja ei alkujaankaan ollut. Näissä tapauksissa vanhemmille ei oltu sananmukaisesti *ehdotettu* monikkolasten eri ryhmiin sijoittamista, vaan päätöksestä oli kerrottu vanhemmalle ilmoitusluontoisesti eikä asiasta oltu keskusteltu. Vanhemman kantaa ei näin ollen oltu joko huomioitu lainkaan tai edes kysytty.

Minulle sanottiin, että kaksoset erotetaan aina eri ryhmiin. Eikä siitä oikeastaan sen enempää puhuttu. (V15)

Identtisten kaksosten [toteutettua] erottamista eri ryhmiin perusteltiin vastoin vanhempien toivetta sillä, että lapset saisivat enemmän yksilöllistä huomiota. (V18)

Olimme viime syksynä pakon edessä - -. Päiväkoti on 160-paikkainen, mutta aivan täynnä, eikä samasta ryhmästä pystytty järjestämään paikkoja molemmille. - - Koska olimme ns. pakkotilanteessa, otimme paikat vastaan. (V4)

Osa vanhemmista kuvasi kokeneensa tulleen sivuutetuksi ryhmäratkaisuun liittyvässä päätöksenteossa. Yhteistä näissä kuvauksissa oli kokemus siitä, että vanhempi oli ilmaissut mieliteensä, mutta se yritettiin ohittaa mitätöimällä tai jättämällä huomiotta.

Hän ei jotenkin antanut yhtään tilaa ajatukselle, että tytöt jatkaisivat samassa ryhmässä. - - Pää on vieläkin sekaisin, mutta sain ainakin johtajan ymmärtämään kantani. - - Tilanne nyt: kaksoseni on edelleen samassa päiväkotiryhmässä keskenään, ja asiasta ei ole puhuttu enää tuon jälkeen. (V1)

Yritettiin jyrätä mielipide, mutta en suostunut. (V7)

- - [kaksosille] ehdotettiin eri ryhmiä ilman mitään perusteluja. Kieltäydymme ja ihmettelimme tätä. - - Meiltä vanhemmilta vaadittiin perusteluja, miksi eri ryhmät ei käy meille! Se tuntui pahalta. (V14)

Vanhempien kuvauksissa oli myös ristiriitaisia kokemuksia, joissa tilanteisiin liittyi väärinymmärrystä, epämiellyttäviä tunteita tai hämmennystä. Nämä vastaukset kuvastivat tilanteita, joissa vanhemmalla oli mahdollisuus joko näennäisesti tai lopulta vaikuttaa ratkaisuun, mutta kuvauksista jäi puuttumaan todellinen osallisuuden tunne.

Sijoittaminen eri ryhmiin tuli minulle vähän yllättäen, koska mies oli hoitanut vasukeskustelun, jossa asiaa oli sivuttu ja mieheni ymmärtänyt väärin, että kyse olisi ollut eri pieniryhmistä. Suostuimme kuitenkin kokeiluun. (V6)

Ehdotus sai lähtökohtiensa takia melko ikäviä tunteita pintaan, mutta onneksi asia saatiin keskusteltua päiväkodin kanssa läpi, ja meidän toiveet otettiin lopulta myös huomioon. (V9)

Tytöt aloittivat päivähoiton 3-vuotiaana, jolloin heti päiväkodin puolelta ehdotettiin ja pidettiin parempana eri ryhmiin menemistä. En edes osannut vastustaa ajatusta päivähoiton alkaessa. (V16)

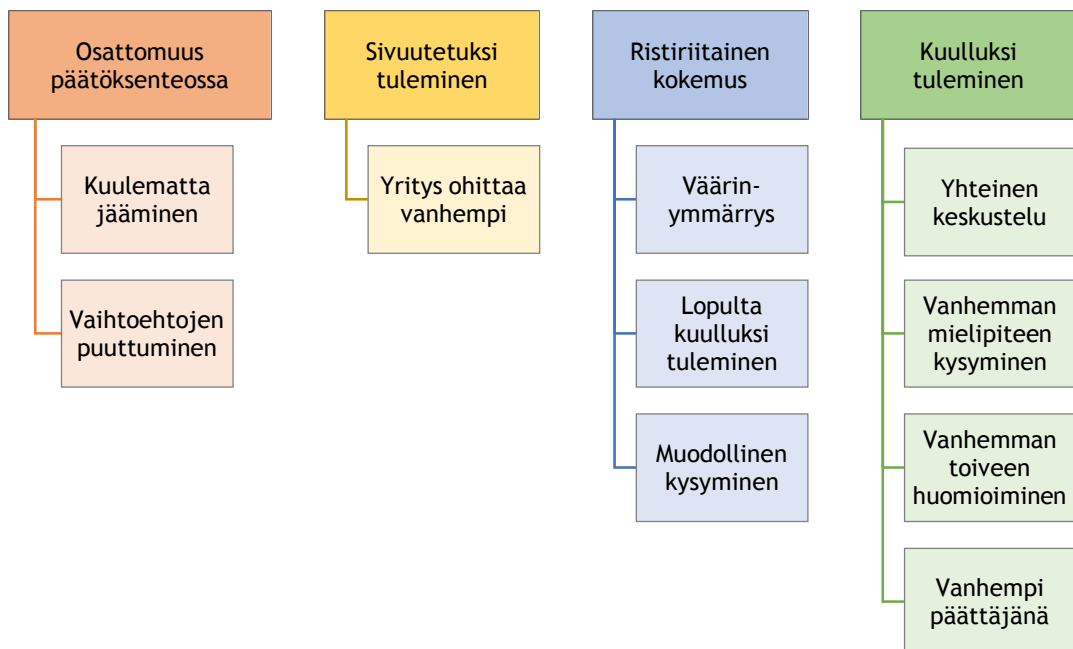
Kuulluksi tulemisen kokemukset kuvastavat vanhemman osallisuutta päätöksenteossa. Vastauksissa kuulluksi tulemiseen liittyi vanhemman lopullinen päätävävalta ryhmäsijoituksesta. Vastauksissa kuvailtiin, että päätös oli tehty yhteisen keskustelun pohjalta, kysymällä vanhemman mielipide tai huomioimalla tämän toive. Joissain vastauksissa vanhemmat puolestaan kuvasivat tehneensä päätöksen ehdotuksen jälkeen itse.

- - [keskustelussa] käytiin läpi se, että ryhmän vaihdos ylipäätään on edessä ja kysyttiin mielipidettämme mahdolliseen eri ryhmään siirtymisestä. - - Tämän myötä keskustelimme mahdollisuudesta, että "arempi" siirrettäisiin tukilapseksi integroituun erityisryhmään. (V2)

Kysyivät kyllä, halutaanko pitää samassa mutta olin heti sitä mieltä, että erilleen vaan. (V11)

Myös vanhassa päiväkodissa siis kuunneltiin toivetta eikä tietääkseni ehdotettu sitä eri ryhmiin sijoittamista, vaikka selvästi vähän erimieliseksi asiasta jäätiin. (V3)

Totesin, että asia ei minulle sovi. --- Syksyllä lapset sitten siirrettiin molemmat samaan isompien lasten ryhmään. (V5)

Kuvio 5: Vanhempien kokemukset näkemystensä huomioimisesta päätöksenteossa

5.3 Kokemukset ehdotuksen tai tehdyn ratkaisun vaikutuksista

Vanhemmat kuvasivat vastauksissaan vaikutuksia, joita monikkolasten erottamishdotuksella tai sen jälkeen tehdyllä ratkaisulla oli ollut. Sisällönanalyysin perusteella aineisto sisälsi niin *kasvatusyhteistyöhön, lasten kehitykseen ja ryhmään sopeutumiseen* kuin *arkeen ja vanhempiin itseensäkin* liittyviä vaikutuksia.

5.3.1 Vaikutukset kasvatusyhteistyöhön

Vanhemmat toivat vastauksissaan esiin ehdotuksen jälkeisiä vaikutuksia kasvatusyhteistyöhön. Nämä vaikutukset näkyivät *toimivana tai muuttumattomana yhteistyönä, vanhempien päätökselleen saamana tukena* sekä *epäluottamuksena*.

Osa vanhemmista kuvasi kasvatusyhteistyötä toimivaksi siitä huolimatta, että lapset oli ehdotuksen vastaisesti päätetty pitää samassa ryhmässä. Ehdotuksen mukaisesti eri ryhmiin sijoitettujen lasten vanhempi taas kertoi, ettei huomannut kasvatusyhteistyössä muutosta, joskaan ei sen tarkemmin ottanut kantaa yhteistyön laatuun.

Yhteistyö on sujunut hyvin eikä päätöstäni ole kyseenalaistettu myöhemmin. (V7)

Yksi hoitajista jatkuvasti sanoo ”pojat”, mutta muut puhuvat etunimillä kuten on toivottu yksilöllisyyden edistämiseksi ja yhteistyö on sujunut hyvin. (V3)

Mitään eroa en huomannut kasvatusyhteistyössä olivat pojat eri ryhmissä tai eivät. (V6)

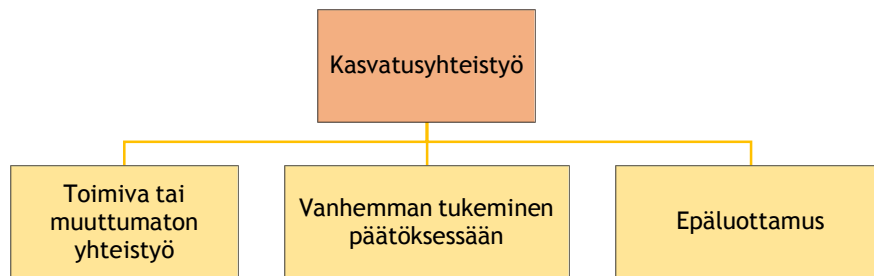
Vastauksista nousi esiin myös päiväkodin puolelta annettu tuki vanhemman päätökselle olla erottamatta monikkolapsia.

Seuraavan vuoden jälkeen myös päiväkodin porukka oli samaa mieltä, että tein oikean ratkaisun, kun uskalsin olla eri mieltä heidän kanssa. (V10)

Päätös [samasta ryhmästä] oli oikea ja tähän yhtyi myöhemmin myös veo [varhaiskasvatuksen erityisopettaja]. (V7)

Vastauksista tuli kuitenkin ilmi myös vanhemman epäluottamus päiväkodin henkilökunnan toimintaa kohtaan hänen arvellessaan erottamishdotukselle annettuja perusteluja tekaistuiksi.

Identtisten kaksosten erottamista eri ryhmiin perusteltiin vastoin vanhempien toivetta sillä, että lapset saisivat enemmän yksilöllistä huomiota. - - Todellinen syy erottamiselle oli lasten ulkonäkö, hoitajat eivät vielä 3 päiväkotivuoden jälkeenkään halunneet oppia erottamaan tyttöjä toisistaan, erilaisista vaatteista ja nimikylteistä huolimatta. (V18)

Kuvio 6: Erottamisehdotuksen tai -ratkaisun vaikutukset kasvatusyhteistyöhön

5.3.2 Vaikutukset lasten kehitykseen

Kaikki vanhempien kuvailemat vaikutukset, jotka liittyivät lasten kehitykseen, koskivat tilanteita, joissa monikkolapset oli ehdotuksen mukaisesti sijoitettu eri ryhmiin. Lisäksi kaikki kehitykseen liittyvät vaikutukset olivat vanhempien mukaan myönteisiä. Vastauksista oli erotettavissa ryhmäratkaisun vaikutuksia sekä *lasten suotuisaan kehitykseen* että sen edistämiseksi *annettuun tukeen*.

Lasten kehitykseen liittyvissä vastauksissa tuotiin esiin eri ryhmien myönteistä vaikutusta yksilöllisyyden kehittymiseen, itseluottamuksen kasvamiseen sekä kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Lisäksi osa vanhemmista kuvasi, kuinka eri ryhmiin sijoittaminen oli edistänyt lasten sosiaalisten taitojen kehittymistä, ja he pohtivat, olisivatko nämä taidot jääneet kehittymättä, mikäli lapset olisivat jatkaneet samassa ryhmässä.

Loppujen lopuksi olen ollut tyytyväinen, että lapset menivät eri ryhmiin ja oppivat tärkeitä taitoja kuten toisten lasten kysyminen leikkiin - mikä vaikuttaa ihan perustaidolta, mutta joka olisi saattanut kaksosen kanssa jäädä oppimatta. (V4)

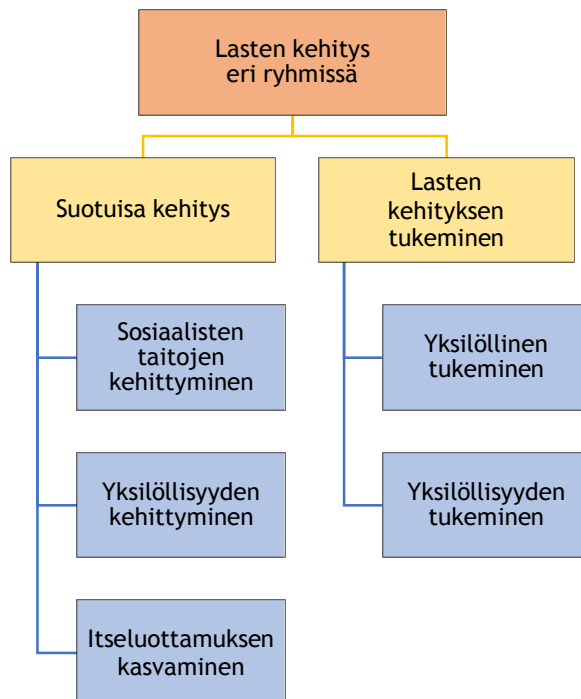
Luulen, että mikäli kaksoset olisivat edelleen olleet samassa ryhmässä, niin he olisivat estäneet toistensa kehityksen ja poika ei olisi selvinnyt näin hyvin sosiaalisesti muiden lasten kanssa. (V8)

- - meillä tyttö on ollut aina veturi pojalle ja tehnyt paljon asioita pojan puolesta, mutta koska heidät erotettiin, oli pojan opittava tekemään omia ratkaisuja. (V11)

Osa vastaajista kertoi, että eri ryhmiin sijoittaminen oli mahdollistanut monikkolasten kehityksen tukemisen myönteisellä tavalla siten, että lapset saivat päiväkodissa paitsi yksilöllistä tukea, myös tukea yksilöllisyytensä kehittymiseen.

- - molemmat monikkomme sanovat, että heillä ei ole yhtään kaveria päiväkodissa, ja että tämä tulkinta tuli siitä, että he ovat erossa siskostaan ja kokevat olevansa aivan yksin. Päiväkoti tämän jälkeen hienosti kannusti lapsia tutustumaan muihin ryhmän lapsiin, ja tilanne parani pian. (V4)

[Poika] Sai apua henkilökohtaisesti eikä aina verrattu siskoonsa. (V8)

Kuvio 7: Eri ryhmiin sijoittamisen vaikutukset lasten kehitykselle

5.3.3 Vaikutukset ryhmään sopeutumiseen

Aineistossa osa vanhemmista kuvaili, että erottamishdotuksen jälkeisellä ratkaisulla oli vaikutuksia lasten kykyyn sopeutua varhaiskasvatusryhmäänsä. Vastauksissa tuotiin esiin lasten *helppoa* tai *haasteellista sopeutumista eri ryhmiin* tai toisaalta *samaan ryhmään sopeutumista sisaruksen tuella*.

Helppoa sopeutumista kuvattiin yleisellä tasolla, mutta haasteellista sopeutumisesta yksityiskohtaisesti sisaruksen ikävöintinä tai yksinäisyytenä.

Eri ryhmiin meno sujui hyvin ja näytti tukevan toivotunlaisesti tytön kehitystä. (V13)

Toinen poika meni aivan lukkoon vaihdosta ja puhui kotona, että kyllä hän pian pääsee varmaan takaisin veljen luo. (V6)

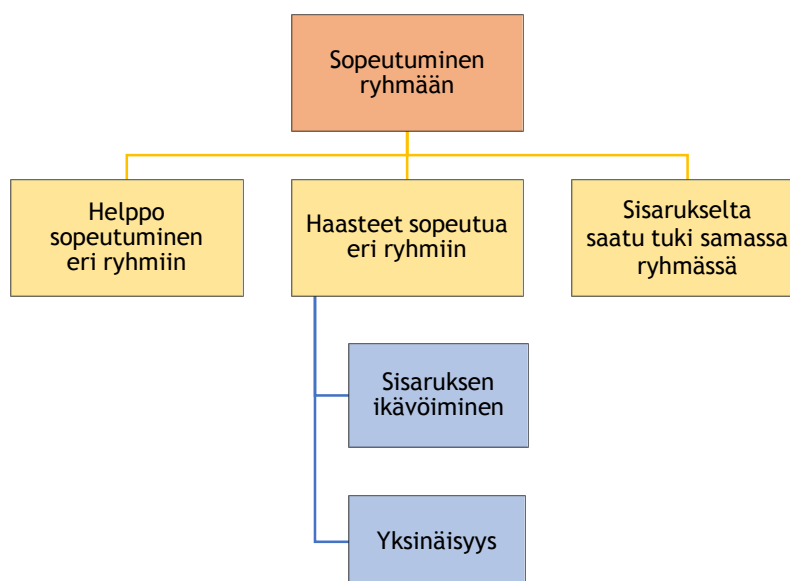
Poika sitten kuulemma aina etsi siskoaan tämän ryhmästä ja minua suretti. Tuntui että heillä oli ikävä toisiaan. (V15)

Eräs vanhempi kertoi, kuinka lapset sopeutuivat eri ryhmiin helposti, mutta ongelmat tulivat ilmi myöhemmin.

Lapset aloittivat uusissa [eri] päiväkotiryhmissä mielellään, eikä kotona ollut itkeskelyä tms. lainkaan. Mutta myöhemmin päiväkodin kanssa keskustellessa kävi ilmi, että molemmat monikkomme sanovat, että heillä ei ole yhtään kaveria päiväkodissa, ja että tämä tulkinta tuli siitä, että he ovat erossa siskostaan ja kokevat olevansa aivan yksin. (V4)

Esiin tuli myös samassa ryhmässä jatkaneiden monikkolasten toisilleen antama tuki, joka helpotti varhaiskasvatukseen sopeutumista.

Uudessa päiväkodissa meidän ratkaisua [samasta ryhmästä] on pidetty hyvänä ja koettu että molempien poikien alku on sujunut loistavasti koska saivat tukea toisistaan. (V3)

Kuvio 8: Ryhmäratkaisun vaikutukset lasten varhaiskasvatusryhmään sopeutumiseen

5.3.4 Vaikutukset vanhempiin

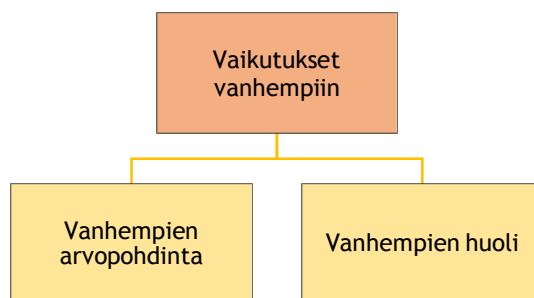
Ehdotuksella tai ryhmäsijoituksella oli myös vanhempiin itseensä liittyviä vaikutuksia, joita olivat ehdotuksen herättämä *arvopohdinta* sekä *huoli* lasten pärjäämisestä.

Osa vanhemmista kertoi, kuinka ehdotus erottamisesta sai pohtimaan perheelle tärkeitä arvoja siitä, olisiko tärkeämpää tukea lapsen yksilöllistä kasvua vai turvaa tuovaa monikkosuhdetta. Osa taas kuvasi omaa huoltaan lapsen ikävöityä eri ryhmässä ollutta sisarustaan.

Isoin kysymys minkä eteen heti jouduin on, että onko monikkolapsilla tärkeämpää seurata ns. sitä, minkä kuvittelemme lapsen yksilölliseksi tarpeeksi vai se, että hän saa olla ns. kaksonen ja yhdessä kaksosensa kanssa.
(V2)

Ehkä laitto mieltämään, kumpi on perheessämme tärkeämpää turvallisuuden tunne vai erillään pärjääminen/ minuuden yksilöllinen kasvu heti pienenä. Valitsimme turvallisuuden. (V7)

Ymmärsin hyvin ajatuksen erottamisen taustalla, mutta pahalta tuo tuntui silti pitkään, varsinkin kun toinen kaipasi takaisin veljensä luo.
(V6)

Kuvio 9: Erottamisehdotuksen tai -ratkaisun vaikutukset vanhempiin

5.3.5 Vaikutukset arkeen

Ryhmäsijoitus oli vastausten perusteella vaikuttanut myös perheiden arkeen. Eräät vanhemmat kertoivat, kuinka lasten siirtyminen eri ryhmiin oli *lisännyt arkeen työläyttä*, kun vanhemmat joutuivat viemään heitä yhden ryhmän sijasta useampaan.

Hieman työlästähän tuo on aamulla viedä lapset kolmelle eri osastolle - -.
(V4)

Arkeen vaihdos [eri ryhmiin] toi vienti ja haku tilanteisiin hieman kiireen tuntua. Varsinkin aamuihin, kun minulla oli tiukka aikataulu ehtiäkseni bussiin. (V6)

5.4 Muita aineistosta johdettavia tuloksia

Tutkimuskysymyksiin pohjautuvan tarkastelun lisäksi aineisto antoi mahdollisuuden ottaa tarkasteltavaksi myös muita vahvasti vanhempien kokemukseen liittyviä tekijöitä. Vanhemmat toivat vastauksissaan esiin omia käsityksiään ryhmäsijoitukseen vaikuttavista seikoista sekä kuvasivat reaktioitaan erottamisedotukseen. Koska koin, että nämä tekijät selvästi vastaavat tutkimusongelmaan ja ovat olennainen osa vanhempien kokemusten rakentumista, näin perustelluksi ottaa ne mukaan tulosten tarkasteluun.

5.4.1 Vanhempien oma pohdinta ryhmäsijoituksista

Vanhemmat tuottivat vastauksissaan paljon omaa pohdintaa monikkolasten ryhmäsijoituksista; olisiko lasten parempi olla samassa vai eri ryhmässä ja millä perustein. Valtaosa vanhemmista oli yksiselitteisesti saman ryhmän kannalla. Näiden vanhempien vastauksista nousi erittäin vahvasti esiin näkemys siitä, että samassa ryhmässä olevat lapset tuovat tukea ja turvaa toisilleen. Samaa ryhmää kannattaneiden vastauksissa korostui myös ajatus siitä, kuinka lapset ehtisivät itsenäistyä myöhemminkin eikä sitä tulisi väkisin kiirehtiä. Lisäksi vanhemmat toivat esiin näkemyksiä, kuinka pelkkä yksilöllisyys ei ole riittävä peruste erottamiselle, ja toisaalta, kuinka yksilöllisyys tulisi voida turvata samassakin ryhmässä esimerkiksi pienryhmätoiminnan avulla. Saman ryhmän kannalla olevat kommentoivat myös, kuinka monikkous tulee nähdä voimavarana ja hyväksyä monikkolasten yhteys ja tiivis suhde.

- - me emme koe tarvetta, että se olisi tyttöjen kannalta millään tavalla parempi ratkaisu heitä erottaa, he ovat pieniä ja hakevat turvaa toisistaan. (V1)

Minusta olisi riittänyt erottaminen joskus kouluiässä. Olimme juuri muuttaneet ja heillä olisi sikäläkin ollut toisistaan turvaa. (V15)

Itse koin tärkeänä, että jatkavat samassa ryhmässä ja ovat ryhmän sisällä eri pienryhmissä. Koin että saavat näin tukea toisistaan ja pienryhmissä pääsevät erillään. (V10)

Toisaalta sama ryhmä sai vanhemmilta kannatusta myös arjen sujuvuuden kannalta. Vanhemmat uskoivat eri ryhmien olevan epäkäytännölliset ja lisäävän kuormitusta arkeen.

Itseäni yhdessä olevien sisarusten erottamisen lisäksi [ehdotuksessa] vaivasi eri ryhmiin viemisen epäkäytännöllisyys. (V5)

Eri ryhmät olisi tarkoittaneet vain lisääntynyttä ja -vaivaa vanhemmille: vieni kahdesta eri ulko-ovesta, keskustelut päivittäin kahden eri tarhan työntekijän kanssa, eri aikaan luistelut ja lelupäivät jne. (V14)

Eri ryhmiin sijoittaminen sai edeltävän kaltaista yksiselitteistä kannatusta vain muutamalta vanhemmalta. Eri ryhmien etuna nähtiin yksilöllisyyden tukeminen; vanhempien mukaan eri ryhmät antavat lapsille tilaisuuden omaan aikaan ja mahdollistavat yksilöllisen kohtelun saman näköisille lapsille. Vastauksissa tuotiin esiin myös pohdintaa saman ja eri ryhmien välillä sekä korostettiin ryhmäratkaisun yksilöllisen arvioinnin tärkeyttä sekä vanhempien osallisuutta päätöksenteossa.

Myös yksilöllisemmän kohtelun mahdollisuus kiinnosti, sillä kaksostytötömmet ovat todella saman näköisiä (vaikka eivät ole identtiset), ja vanhassa päiväkodissa päivät alkoivat kysymyksellä "kumpi sinä olet". (V4)

Identtiset pojat ovat ja ymmärrän kyllä, että eri ryhmissä saisivat yksilöllisempää kohtelua, kun kaveritkaan eivät erota heitä toisistaan. Kaksosuus on kuitenkin iso voimavara ja koen pienryhmätoiminnan riittäväksi yksilöllisyyden kannalta tässä vaiheessa. - - Jos jotain dominanssia olisi niin varmaan olisi eri ryhmiäkin harkittu, mutta nyt koettiin, että hyötyvät selvästi yhdessäolosta vielä. (V3)

--- teinkin selväksi sen, että muutoksen tulisi olla lapsilähtöinen, ja esimerkiksi vanhempien ja opettajien kanssa käydyn vasu-keskustelun tulos, eikä hallinnollinen päätös. (V9)

Lisäksi siinä, missä eräs vastaaja nosti itsensä kokemusasiantuntijaksi oman kaksosuutensa myötä, toinen vastaavasti pohti päätöksenteon haastavuutta oman henkilökohtaisen kokemuksensa puuttumisella.

Sitten kun sanoin hänelle että mä en siihen suostu että tytöt siirrettäisiin eri ryhmiin, ja että pysyn tässä päätöksessä, ja kerroin samalla että mulla on itsellä kaksossisko, joten tiedän mistä puhun. (V1)

- - koska emme ole itse monikoita, on vaikea kuvitella, miten omatkaan kaksoset tilanteen haluaisi. (V2)

5.4.2 Vanhempien reaktiot ehdotukseen

Edellä kuvatun ryhmäpohdinnan lisäksi vastauksissa tuli ilmi myös vahvoja tunteita ja mielialoja, jotka liittyivät erottamisehdotukseen tai tehtyyn päätökseen. Osa vanhemmista kuvasi

erottamisehdotuksen tuntuvan *hirveältä ajatukselta, ikävältä, pahalta, kurjalta tai älyttö- mältä*. Näiden ohella vastauksissa kuvailtiin ehdotuksen aiheuttamaa *pettymystä, ärtymystä, epäluottamusta, sekavaa oloa ja kauhua*. Esille tuli myös muutoksen aikaansaama *jännitys* sekä *pelko* uuden tilanteen edessä.

Mua niin hermostuttaa ja ärsyttää. (V1)

Olin pettynyt. (V18)

Vanhempana ehdotus oli pelottava, koska kaksoset olivat aiemmin olleet pienessä päiväkodissa ja tiiviisti samassa ryhmässä. Ei ollut tietoa, miten lapset reagoisivat tilanteeseen. (V4)

Vähän ikävältäähän se [erottaminen] tuntui, kun kolmostytöt olleet koko elämän yhdessä. Kauhulla mietin, kun toinen on yksin isossa maailmassa. (V19)

Useat vahvoja tunteita kuvanneet vastaajat selittivät tuntemuksiaan sillä, etteivät ymmärtäneet erottamisehdotukselle annettuja perusteluita tai olleet niiden kanssa samaa mieltä.

En pitänyt ehdotuksesta ollenkaan, en mitenkään vain voinut ymmärtää perusteita. (V5)

Vanhempana tämä [ehdotus erottamisesta] tuntui kurjalta koska itse koen, että heidän yksilöllisyys tulee ilmi, vaikka ovatkin yhdessä. (V12)

Se tuntui pahalta. Kieltäydyimme ja ihmettelimme tätä. (V14)

Toisaalta vastauksissa tuli esiin myös tilanteita, joissa vanhempi oli ensin reagoinut kielteisesti mutta lopulta sopeutunut ajatukseen.

Alkuun ajattelin, että on kurjaa erottaa tytöt, mutta näin jälkeenpäin ajateltuna oli vaan hyvä laittaa eri ryhmiin. (V16)

Aluksi olin ehdottomasti päätöstä vastaan, mutta viikonlopun yli mietittyä ja keskusteltua puolison kanssa, päädyimme siirtämään lapset eri ryhmiin. (V17)

Ensiksi tuntui pahalta mutta kun kertoivat ”syyn” niin ymmärsimme täysin. (V20)

Lisäksi osa vanhemmista kuvasi saaneensa tilanteessa lohtua luottamuksesta varhaiskasvatuk- sen henkilöstön asiantuntijuuteen.

"Lohtuna" on oikeastaan se, että päiväkodissa on jopa yllättävän runsaasti kaksospareja, joten voimme tavallaan luottaa myös siihen, että heilläkin on kokemusta kaksosista. (V2)

Totta kai muutos myös jännitti. Mutta luotimme opettajaan joka todella tuntui välittävän lapsistamme ja oli sensitiivinen kasvattaja. (V13)

6 Opinnäytetyön luotettavuuden ja eettisyyden tarkastelua

Tutkimusta tehtäessä on pyrittävä virheiden välttämiseen, minkä vuoksi jokaisessa tutkimuksessa on arvioitava työn luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109-110). Kananen (2014b, 145-146) kuvaa, kuinka määrällisestä tutkimuksesta poiketen ihmisten ajattelua ja kokemuksia kuvaavaan laadulliseen tutkimukseen ei ole vakiintunut yksiselitteisiä ohjeita luotettavuuden arvioimiseksi. Luotettavuutta ei voida laskea määrällisen tutkimuksen tapaan, vaan se on tutkijan arvioinnin ja näytön varassa. (Kananen 2014a, 145-147.) Olen tuonut esille aineiston käsittelyä sekä avannut tekemääni analyysia esittäen siitä esimerkkejä, jotta työn luotettavuutta voisi tarkastella paremmin. Olen myös pyytänyt ja saanut tukea tekemiini ratkaisuihin opinnäytetyöni ohjaajalta. Työni luotettavuutta lisää se, että aineisto oli kokonaisuudessaan vastaajien itsensä kirjoittamaa. Toisin kuin vaikkapa haastattelutilanteessa, henkilökemiat, äänenpainot tai sanattomat viestit eivät aiheuttaneet riskiä tulkintavirheille, vaan vastauksista ilmeni suoraan se, mitä vastaajat halusivat sanoa.

Olin tuonut aineistonkeruukirjeessä esiin joitain apukysymyksiä, joiden avulla toivoin saavani vastaajia pohtimaan kokemustaan laajasti. Osa vastaajista kirjoitti pitkiä kuvauksia kokemuksestaan, mutta osa vastasi vain lyhyesti ja pintapuolisesti siten, että kokemuksen syvempi tarkastelu oli vastauksen perusteella vaikeaa. Joidenkin vastausten lyhyteen saattoi vaikuttaa se, että usein sosiaalista mediaa, jossa aineistonkeruupyynnöni jaettiin, selataan puhelimella, jolla pidempien tekstien kirjoittaminen saatetaan kokea vaikeana tai työläänä. Haastattelu olisi epäilemättä tuottanut syvällisempiä vastauksia, mutta opiskeluaikatauluni puitteissa koin perustelluksi toteuttaa aineiston keruun kirjallisesti internetin kautta. Jälkikäteen ajateltuna strukturoidumpi kyselylomake avoimilla, pohdintaan houkuttelevilla kysymyksillä olisi saattanut tuottaa tasaisempaa aineistoa. Saatekirjeessä olisi myös pitänyt mainita, ettei tutkielma koske esiopetusryhmiä tai pienryhmiä. Itselleni ero oli selvä, mutta ymmärrettävästikin sekoitti vanhempia.

Eskolan ja Suorannan (2014, 17) mukaan on tärkeää, että tutkija tunnistaa oman subjektiivisuutensa, jotta objektiivisuus mahdollistuisi. Opinnäytetyössä pyrin analysoimaan aineistoa ja tekemään sen pohjalta johtopäätöksiä objektiivisesti. Tunnistin kuitenkin mahdollisuuden subjektiivisuuteen, sillä olen itsekin varhaiskasvatusikäisten kaksosten vanhempi ja siten olen

omaksunut tiettyjä asenteita ja arvoja liittyen monikkolasten kasvatukseen. Toisaalta itselläni ei ole kokemusta tutkimusongelman tilanteesta; omat lapseni ovat olleet pienessä päiväkodissa, jossa eri varhaiskasvatusryhmiin sijoittaminen ei ole käytännön syistä mahdollista. Sama tilanne todennäköisesti jatkuu lasteni siirtyessä esiopetukseen ja kouluun, joten en ole nähnyt ryhmä- ja luokkapohdintaa aiheelliseksi. Katsoisin, että työssäni toteutuu Eskolan ja Suorannan (2014, 34-35) kuvaama tilanne, jossa tutkimuksen aihepiiri on tutkijalle kiinnostava, mutta se kuitenkin eroaa omasta kokemusmaailmasta jonkin verran, jolloin siihen on mahdollista saada etäisyyttä ja monipuolisia tarkastelukulmia. Hakala (2015) tuo esille, kuinka liian lähellä tutkijan omaa elämää oleva tutkimusaihe saattaa muuttua ennalta lukoon lyödyksi julistukseksi. Tämä sudenkuoppa voidaan kuitenkin välttää, kun tutkija tiedostaa vaaran omien tunteidensa sekoittumisesta tutkimuksen tekemiseen (Hakala 2015, 20-21). Toisaalta Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2018, 161) mukaan tutkija ei voikaan saavuttaa täydellistä objektiivisuutta, sillä arvot muovaavat sitä, miten tutkija pyrkii ymmärtämään tutkimaansa ilmiötä. Minun tuli siis kiinnittää huomiota siihen, että aineistoa analysoidessani en tehnyt tulkintoja tai oletuksia omien odotusteni tai kokemusteni kautta ja samalla tiedostaa arvot, jotka saattoivat ohjailla ajatuksiani.

Eskola ja Suoranta (2014, 19) kirjoittavat myös laadulliselle tutkimukselle tärkeästä hypoteesittomuudesta. Tällä he tarkoittavat sitä, että tutkijalla ei ole ennako-olettamuksia tutkimuksen tuloksista. Vaikka aikaisemmat kokemukset vaikuttavat tutkijan havaintoihin, hänen pitäisi laadullista analyysiä tehdessään yllättyä ja oppia uutta olemassa olevien hypoteesien todistamisen sijaan. (Eskola & Suoranta 2014, 19-20.) Perehtyessäni aiempaan tutkimukseen monikkolasten luokkasijoituksista havaitsin, että tutkimuksesta toiseen syyt lasten erottamiselle tai yhdessä pitämiselle olivat hyvin yhteneväisiä. Näin ollen minulle oli jo valmiiksi kehittynyt tietty käsitys siitä, miksi monikkolapset pyritään erottamaan, ja mitä vanhemmat asiasta ajattelevat. Tämän myötä joudun myöntämään, että en lähtenyt tekemään analyysia täysin vaille ennako-oletuksia. Näin ollen onkin mahdollisuus, että oletukseni ovat tahtomattani vaikuttaneet analyysin lopputulokseen ja tulosten tulkintaan. Näkisin kuitenkin, että kuvaukseni aineiston analyysistä sekä tulososassa esiintuomani suorat lainaukset alkuperäisilmaisuista tekevät ratkaisuni näkyviksi ja näin parantavat tulosten luotettavuutta.

Olen noudattanut opinnäytetyössäni tutkimuseettistä ohjeistusta hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Kyseistä ohjetta noudatetaan kaikilla tieteenaloilla ja sen tavoitteena on hyvän tieteellisen käytännön edistäminen sekä tieteellisen vilpin, kuten sepittäamisen, havaintojen vääristelyn, plagioinnin tai anastamisen, ennaltaehkäiseminen. Ohjeessa painotetaan, että tutkimuksessa tulee noudattaa rehellisiä, avoimia ja eettisesti kestäviä toimintatapoja sekä tunnustaa toisten tutkijoiden saavutukset oikeanlaisella viittaustekniikalla. (HTK-ohje 2012, 6.)

Eskola ja Suoranta (2014, 57) korostavat tietojen käsittelyn luottamuksellisuutta ja anonymiteettia, joiden koen toteutuneen opinnäytetyössäni hyvin. Keräsin aineiston täysin nimettömästi, mikä onnistui hyvin Google Forms -palvelun kautta; vastaajien ei tarvinnut syöttää lomakkeeseen edes sähköpostiosoitteitaan. En myöskään pyytänyt tutkittavia ilmoittamaan itsestään tai lapsestaan tunnistetietoja, kuten paikkakuntaa tai päiväkodin nimeä. Olin valmistautunut poistamaan vastauksista niihin mahdollisesti kirjoitetut tunnistetiedot ja muuttamaan henkilönimet peitenimiksi, mutta yhdessäkään vastauksessa ei ollut anonymisointia vaativia tietoja. Vastaaminen perustui täysin vapaaehtoisuuteen. Aineistonkeruun saatekirjeessä (liite 1) toin selvästi esille sen, mihin tarkoitukseen vastauksia pyysin, ja jokainen vastaaja pystyi vielä saatekirjeen luettuaan päättämään, vastaisiko kyselyyni vai ei. Hävitin aineiston asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

7 Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia oli vanhemmilla, joille oli varhaiskasvatuksessa ehdotettu monikkolasten sijoittamista eri ryhmiin. Vanhempien itse kirjoittamien kuvausten kautta pyrin laadullisen tutkimuksen keinoin tuomaan esiin, millaisia näkemyksiä, tunteita ja ajatuksia vanhemmilla tapahtuneesta oli. Tässä luvussa tarkastelen, miten aineisto vastasi tutkimuskysymyksiin ja luon vuoropuhelua sisällönanalyysin avulla saamieni tulosten sekä aiemman tutkimuksen ja teorian välillä.

7.1 Vanhempien kertomat perustelut erottamishdotukselle

Vanhemmat toivat vastauksissaan esiin sekä lapsikohtaisia että ulkoisia perusteluja, joilla heille oli selitetty tarvetta sijoittaa monikkolapset eri ryhmiin. Tässä tutkielmassa tarkoitan lapsikohtaisilla perusteluilla lasten tarpeisiin liittyvää tapauskohtaista arviointia. Näissä lapsikohtaisissa perusteluissa korostui monikkolasten keskinäisen suhteen vaikutus ryhmäratkaisuun; lasten katsottiin hyötävän eri ryhmistä epätasavertaisen suhteen, toisen puolesta toimimisen, toiseen tukeutumisen tai keskinäisen kinastelun vuoksi. Vastauksissa kuvattiin lisäksi yksilölliseen kasvuun ja kehitykseen sekä yksilöllisen tuen ja huomion saamiseen liittyviä perusteluja. Näissä tapauksissa eri ryhmillä tavoiteltiin edistymistä kaverisuhteissa, toiminnanohjauksessa tai puheenkehityksessä tai toisaalta kiintymyssuhteen turvaamista. Toisaalta perusteluissa tuli esiin myös identiteetin kehittymiseen vetoaminen; varhaiskasvatuksessa pidettiin tärkeänä varmistaa monikkolasten yksilöllisyyden vahvistuminen sijoittamalla lapset eri ryhmiin. Monikkolasten keskinäiseen suhteeseen ja yksilöllisyyteen vetoaminen ovat myös aiemmissa tutkimuksissa osoittautuneet merkittävimiksi perusteiksi eri luokille sijoittamiselle (mm. Airola 2010, 100; Gordon 2015, 594-595).

Vanhempien vastauksissa tuli ilmi myös ulkoisia perusteluja, jotka eivät suoraan liittyneet heidän lapsiinsa, vaan tarve jakaa monikkolapset eri ryhmiin saattoi syntyä erilaisista resurssi-peräisistä ryhmäjärjestelyistä. Toisaalta taas lapset saatettiin pyrkiä sijoittamaan kokonaan eri ryhmiin, koska eriytetty pienryhmätoiminta ei onnistunut ikäperustaisen pienryhmäjaon vuoksi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH 2018) kuitenkin velvoitetaan toimimaan joustavissa ja pedagogisesti perustelluissa ryhmissä. Lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee huomioida lasten omista varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet ja toimia mukautetusti erikokoisissa ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisissa ryhmissä. Varhaiskasvatuksessa kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin vaikeuksia tulee ennaltaehkäistä pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtavoilla, joita ovat esimerkiksi toiminnan eriyttäminen ja ryhmien muuntelu. (OPH 2018, 18, 33, 56.) Näistä näkökulmista voidaan pitää kestävämmänä ajatusta siitä, että varhaiskasvatuksessa muodostettaisiin kiinteitä pienryhmiä esimerkiksi lasten iän tai sukupuolen perusteella.

Vastauksissa esiin tullee ulkoisiin syihin kuuluu myös vetoaminen toimintatapaan monikkolasten kaavamaisesta erottamisesta. Aiempi tutkimus on osoittanut, että koulun ja päiväkodin puolesta ryhmä- ja luokkasijoituspäätöksiä tekevät kannattavat monikkolasten kaavamaista erottamista vedoten uskomuksiin erottamisen hyödyistä (Preedy 1999, 74; Airola 2011, 100; Gordon 2015, 594). Gordonin (2015) tutkimuksessa lähes kaikkien erottamista suosivien rehtoreiden perusteluissa tuli esiin yksilöllisyyden ihannoiminen ja vahvojen yleistysten tekeminen kaksosten välisistä suhteista. Nämä ihanteet ja uskomukset vaikuttivat siihen, että lähes puolet rehtoreista vastasi erottavansa kaksoset rutiininomaisesti eri luokille. (Gordon 2015, 594.)

Gleeson ym. (1990) huomauttavat, että tavoitteessa erottaa kaksoset yksilöllisyyteen vedoten ongelma ei suinkaan aina ole lapsissa vaan myös opettajissa itsessään. Heidän mukaansa erottamista puoltavat opettajat myönsivät samalla luokalla olevien kaksoset aiheuttavan opettajille paineita tasavertaisista oppimistuloksista ja tekevän vertailun mahdollisuuden liian helppoksi. Näin ollen kaksosten sijoittaminen eri luokille epäilemättä helpottaa opettajien omaa työtä, mutta tutkijat nostivat esiin kysymyksen siitä, tulisiko näiden opettajien kuitenkin ensisijaisesti muuttaa opetusmenetelmiään. (Gleeson ym. 1990, 233.) Myös Larche (2007) kyseenalaisti yksilöllisyyteen perustuvaa erottamisratkaisua ja esitti, että monikkolasten erottaminen saattaa jopa heikentää heidän yksilöllisyytensä tunnistamista. Jos aikuisia ja ikätovereita ei rohkaista erottamaan, ymmärtämään ja tunnistamaan monikkolasten yksilöllisiä piirteitä, he saattavat olettaa mielivaltaisia samankaltaisuuksia tai eroja tutun lapsen ja tämän vieraammaksi jäävän monikkosisaruksen välillä. (Larche 2007, 591.)

Tutkielmassani vanhempien esiintuomien - etenkin ulkoisiin syihin liittyvien - perustelujen myötä voidaan arvella, että varhaiskasvatustilain (540/2018 4 §) edellyttämä lapsen edun ensisijaisuus päätöksenteossa ei aina toteudu. Pidän kuitenkin tärkeänä huomioida, että vanhem-

pien kuvaamat perustelut ovat heidän subjektiivisia näkemyksiään ja mahdollisesti tunteikkaitakin tulkintoja heille annetuista perusteluista, eivätkä välttämättä vastaa perustelun antajan näkemystä. Toisaalta voidaan pohtia, onko esimerkiksi identiteetin vahvistumista korostavien perustelujen taustalla todella rehellistä lapsikohtaista arviointia vai perustuuko osa niistä vain yleistävään pyrkimykseen toteuttaa yksilöllisyyden ihannetta.

7.2 Vanhempien kokemukset näkemystensä huomioimisesta

Opinnäytetyöni tulosten perusteella voidaan todeta, että vanhempien omat näkemykset ja toiveet otettiin hyvin vaihtelevasti huomioon tehtäessä päätöksiä ryhmäsijoituksista. Vanhemmat kuvasivat vastauksissaan erilaisia kokemuksia täydestä osattomuudesta päätöksenteossa aina täysivaltaiseen toimijuuteen varsinaisena päätöksentekijänä. Osattomuuden kokemuksia kuvasivat vanhemmat, joiden näkemys ryhmäsijoituksesta jätettiin täysin huomiotta tai sitä ei edes kysytty. Sivuutetuiksi tulemista vanhemmat kuvasivat tilanteissa, joissa heidän ilmaisemansa kanta oli yritetty ohittaa. Ristiriitaisia kokemuksia tuli ilmi sellaisissa tilanteissa, joissa vanhemmalla oli mahdollisuus esittää näkemyksensä, mutta väärinymmärryksen, epämiellyttävien tunteiden tai hämmennyksen vuoksi osallisuus päätöksentekoon tuntui jääneen vanhemmalle itselleenkin epäselväksi. Osallisuutta päätöksenteossa vanhemmat kuvasivat erilaisilla kuulluksi tulemisen ja vaikuttamisen kokemuksilla. Nämä vaihtelivat vanhempien mielipiteiden ja toiveiden huomioimisesta sekä yhteisen keskustelun kautta tehdyistä ratkaisuista aina vanhempien itse tekemiin päätöksiin.

Vanhempien osallisuus päätöksenteossa vastaa hyvin Orasen (2008) määritelmää, jonka mukaan osallisuutta voidaan yleisesti luonnehtia yhteisöön liittymisenä, kuulumisena ja vaikuttamisena siten, että osallisuus lisääntyy vaikuttamismahdollisuuksien lisääntyessä. Osallisuus rakentuu oikeudesta saada tietoa itseään koskevista asioista ja mahdollisuudesta vaikuttaa niihin. Vaikutusmahdollisuus ei toteudu, jos asioiden käsittelyyn ei pääse mukaan tai niistä ei tiedoteta. (Oranen 2008, 9.)

Airolan (2010, 99-100) tutkielmaan osallistuneiden esiopettajien näkemyksen mukaan lopullinen päätävävalta luokkasijoituksesta koulun alkaessa oli vanhemmilla. Lisäksi esiopettajat olivat korostaneet vanhempien kanssa käytävän keskustelun tärkeyttä (Airola 2010, 104). Tämän opinnäytetyön tuloksista voidaan päätellä, että varhaiskasvatuksessa ryhmäsijoituksiin vaikuttavilla ammattilaisilla on myös tästä eräviä näkemyksiä, sillä päätöksiä monikkolasten ryhmäsijoituksista oli tehty kokonaan vanhempien ohi tai heidän kantansa oli yritetty sivuuttaa. Kuitenkin Hyväluoman (2010, 70) tutkiessa monikkovanhempien tyytyväisyyttä lastensa päivähoidonjärjestelyihin yli 85% vanhemmista kertoi olevansa erittäin tai melko tyytyväisiä niin vuorovaikutukseen vanhempien ja hoitajien välillä kuin vanhempien toiveiden huomioon ottamiseen.

Varhaiskasvatulaisissa (540/2018 3 §, 20 §) säädetään, että varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on toimia yhdessä lapsen vanhemman kanssa lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin parhaaksi, ja että vanhempien osallistuminen ja vaikuttaminen lapsensa varhaiskasvatukseen tulee mahdollistaa. Nämä tavoitteet ja veloitteet ovat sisältyneet myös edeltävään lainsäädäntöön (Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta 580/2015 2 a §, 7 a §, 7 b §). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (OPH 2018, 34) velvoittaa varhaiskasvatuksen henkilöstön keskustelemaan huoltajien kanssa arvoista ja tavoitteista, jotka liittyvät kasvatustyöhön. Asiakirjassa korostetaan vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa päiväkodissa tai siirtyessä ryhmästä tai päiväkodista toiseen. Yhteistyössä tulee huomioida perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. (OPH 2018, 34.) Nämä vaatimukset huomioiden vanhempien sivuuttamisen tai täysin ryhmäsijoitus pohdinnan ulkopuolelle jättämisen ei pitäisi olla varhaiskasvatuksessa mahdollista. Opinnäytetyöni tuloksista voi päätellä, että tällaista kuitenkin tapahtuu.

7.3 Kokemukset ehdotuksen tai tehdyn ratkaisun vaikutuksista

Tutkielmani tuloksista käy ilmi vaikutuksia, joita vanhemmat kokivat olleen joko erottamisedotuksella tai sen pohjalta tehdyllä ratkaisulla. Vanhempien mukaan vaikutuksia kasvatusyhteistyöhön kuvastivat paitsi yhteistyön toimivuus ja vanhempien päätökselle annettu tuki, myös yhteistyötä ehdotuksen jälkeen varjostanut epäluottamus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kasvatusyhteistyöllä huoltajien ja henkilöstön välillä katsotaan olevan merkittävä rooli, ja luottamuksellinen ilmapiiri mahdollistaa yhteistyön toteutumisen myös haastavissa tilanteissa (OPH 2018, 34). Hyväluoman (2010, 66) tutkimuksessa ilmeni, että kaikista perheille suunnatuista palveluista alle kouluikäisten lasten monikkoperheet olivat saaneet eniten tukea päivähoidon henkilöstöltä. Hän myös arveli, että kasvatuskumppanuuden merkitys korostuu monikkovanhemmuuden tukemisessa ja piti tärkeänä, että tämä huomioidaan päivähoitopalveluiden kehittämisessä (Hyväluoma 2010, 80).

Vastauksista nousi esiin myös vaikutuksia, jotka liittyivät lasten kehitykseen tai sen tukemiseen. Kaikki lasten kehitykseen liittyvät vaikutukset olivat vanhempien mukaan positiivisia ja liittyivät tilanteisiin, joissa monikkolapset oli ehdotuksen mukaisesti sijoitettu eri ryhmiin. Siinä, missä tarvetta monikkolasten erottamiselle oli perusteltu vanhemmille lasten kehityksen tukemisella ja yksilöllisen huomion ja tuen mahdollistamisella, vanhemmat myös kuvasivat kokeneensa erottamisen vaikuttaneen positiivisesti lasten kehitykseen. Vaikka vanhemmat toivat lasten kehityksen yhteydessä esiin vain positiivisia vaikutuksia, tulee huomioida myös lasten sopeutumiseen liittyvät vaikutukset, jotka eivät aina olleet myönteisiä. Eri ryhmiin sopeutumista kuvattiin joko helppona tai haasteellisena, jolloin lapset ikävöivät toisiaan tai kokivat yksinäisyyttä. Toisaalta esiin tuli myös samaan ryhmään sopeutuminen sisarukselta saadun tuen avulla. Gleesonin ym. (1990, 236) tutkimuksessa 33% vanhemmista toi esiin lastensa

tyytymättömyyden eri luokille sijoittamisesta. Preedyn (1999, 84) tutkimuksessa selvisi, että useimmille vanhemmille oli haastavaa järjestää kaksosilleen aikaa erillään toisistaan, joten kaksosilta saattoi kokonaan puuttua kokemus erillään toimimisesta ennen kuin he aloittivat koulussa 5-vuotiaina. Lapsille tulisikin mahdollistaa näitä kokemuksia ennen kouluikää, jotta mahdollinen eri luokille sijoittaminen ei tulisi niin lapsille kuin vanhemmillekaan liian suurena muutoksena (Preedy 1999, 84).

Opinnäytetyöni tulosten mukaan erottamisen vaikutuksia näkyi lisäksi arjessa, sillä vanhemmat kokivat lasten viemisen useampaan ryhmään työläänä ja kiirettä lisäävänä. Hyväluoman (2010, 76) tutkimuksessa monikkoperheiden hyvinvoinnista kävi ilmi, että etenkin monikkolasten pikkulapsiaikana perheet kokivat erityistä kuormitusta, ja vanhempien voimat kuluivat arjesta selviytymiseen. Tässä valossa kuormituksen lisääntyminen päivittäisessä arjessa vielä ryhmäsijoituksen vuoksi voi olla perheille hyvinkin merkittävää.

Vaikutukset näkyivät myös vanhempien omana huolena eri ryhmään sijoitettujen lasten pärjäämisestä sekä erottamisedotuksen aikaansaamana arvopohdintana siitä, olisiko tärkeämpää tukea lasten yksilöllisyyttä vai monikkosuhdetta. Samaa vanhempien pohdintaa ryhmäjoista kuvaa myös Hyväluoma (2010, 62). Pohdinta onkin paitsi haastavaa, myös perusteltua. Moilasen (2007, 27) mukaan monikkolasten ainutlaatuista keskinäistä suhdetta tulee kunnioittaa siitä huolimatta, että kasvatuksessa korostetaan yksilöitymisen merkitystä.

7.4 Vanhempien oma pohdinta ryhmäsijoituksista

Tuloksista nousi esille myös vanhempien omaa pohdintaa monikkolasten ryhmäsijoituksista. Osa vanhemmista painotti lapsikohtaisen arvioinnin ja vanhempien kanssa keskustelemisen tärkeyttä ryhmäratkaisua tehtäessä. Esiin nousi myös vanhempien oma kokemus tai kokemattomuus monikkona elämisestä, minkä he uskoivat vaikuttavan kykynsä ottaa kantaa ryhmäsijoitukseen.

Opinnäytetyöni tuloksista selviää, että siinä, missä vanhemmille kerrotuissa perusteluissa erottamiselle korostuivat monikkosisarusten välisessä suhteessa nähdyt haasteet, merkittävä osa vanhemmista itse peräänkuulutti samaan ryhmään sijoittamista vedoten monikkosisarusten suhteeseen heidän toisilleen antaman tuen ja turvan kautta. Samaa ryhmää kannattaneet vanhemmat pitivät varhaiskasvatusikää liian aikaisena lasten erottamiselle ja luottivat lasten kykenevän itsenäistymään myöhemminkin. Pelkästään yksilöllisyyden tukeminen nähtiin riittämättömänä syynä eri ryhmiin sijoittamiselle, sillä yksilöllisyyden huomioiminen ja identiteetin kehittyminen tulisi vanhempien mielestä voida turvata myös samassa ryhmässä. Saamieni tulosten perusteella samaa ryhmää kannatettiin myös arjen sujuvuuden näkökulmasta, sillä osa vanhemmista uskoi eri ryhmien lisäävän arjen kuormitusta. Huomionarvoista onkin, että kuten

edellisessä alaluvussa totesin, monikkolasten erottamisen vaikutuksia tarkasteltaessa vanhemmat todella toivat esiin lisääntyneen kiireen ja työläyden, jotka johtuivat lasten viemisestä eri ryhmiin.

Myös Statonin ym. (2012, 206) tutkimuksessa tuli esiin, että vanhemmat eivät välttämättä nähneet eri luokille sijoittamista edellytyksenä yksilöllisyyden tukemiselle, vaan yksilöllisyyttä painottaessaankin valitsivat lapsilleen saman luokan. Gordonin (2015, 593) tutkimuksessa vanhemmat uskoivat kaksosten tukevan toisiaan ja arjen olevan helpompaa kaksosten ollessa samassa ryhmässä. Heidän mielestään esiopetus oli liian varhainen vaihe kaksosten erottamiselle. (Gordon 2015, 597, 609.) Vanhempien valinta samasta ryhmästä lasten toisilleen antaman tuen ja turvan perusteella sekä arjen helpottamiseksi tuli esiin myös Aiolan (2011, 99-100), Hyväluoman (2010, 48) ja Statonin ym. (2012, 202, 205) tutkimuksissa sekä Suomen Monikkoperheet ry:n (2005) kyselyssä. Näkemystä lasten toisilleen tuomasta turvasta vahvistaa Penninkilampi-Kerola (2007, 39-40), joka esittää, että monikkolasten välinen suhde syntyy jo kohdussa, kun vielä syntymättömät lapset aistivat toistensa liikkeitä ja läsnäolon. Hän lisää, että monikkolasten suhde jatkuu turvaa tuovana syntymän jälkeenkin, ja itkevä lapsi rauhoittuu usein monikkosisarusensa vieressä. Monikkolapset viettävät suuren osan ajastaan toistensa seurassa, ja lasten kiintymyssuhde kehittyy usein samanaikaisesti niin vanhempaan kuin monikkosisaruskeenkin. Vaikka vanhemmat ovat monikkolasten ensisijainen kiintymyksen kohde, saavat lapset toisistaan turvaa ja lohdutusta vanhempien ollessa saavuttamattomissa. (Penninkilampi-Kerola 2007, 40.)

Opinnäytetyöni tulosten perusteella jotkut vanhemmista puolestaan näkivät lasten yksilöllisyyden toteutuvan paremmin eri ryhmissä. He nostivat esiin tilaisuuden lasten saamaan omaan aikaan sekä yksilöllisen kohtelun mahdollistamisen saman näköisille lapsille. Myös Statonin ym. (2012, 202) tutkimuksissa vanhemmat kertoivat eri luokille sijoittamisen perusteeksi mahdollisuuden yksilöllisyyteen. Gordonin (2015, 599) tutkimuksessa vanhemmat perustelivat eri luokkia yksilöllisyyden ohessa toiveella siitä, että opettaja ja muut lapset eivät sekoittaisi identtisiä lapsia toisiinsa.

7.5 Vanhempien reaktiot ehdotukseen

Tuloksissa nousi esiin myös vahvoja emootioita, joita vanhemmat kokivat erottamisehdotuksen tai -ratkaisun myötä. Vanhempien ensireaktio ehdotukseen oli lähes kaikissa kuvauksissa näennäisesti kielteinen. Vastauksissa kuvattiin pelon, surun ja vihan tunteita, jotka ilmenivät uuden tilanteen äärellä, vanhempien kokiessa ehdotukset huonosti perustelluiksi tai mikäli he eivät ymmärtäneet annettuja perusteluita. Osa vanhemmista kuvasi reagoineensa ehdotukseen ensin kielteisesti mutta lopulta sopeutuneensa tilanteeseen. Luottamus varhaiskasvatuksen henkilöstön asiantuntijuuteen antoi kuitenkin osalle vanhemmista lohtua vaikeassa tilanteessa.

Tunteet ovat yksilöllisiä, ja eri ihmiset voivat kokea hyvin erilaisia tunteita samassa tilanteessa (Mielenterveystalo 2020). Tunteita voi kokea myönteisinä tai kielteisinä, mutta yksilöllisen kokemuksen, muuntumisen ja eri tavoin ilmenemisen vuoksi niitä ei voida jaotella tarkasti. Tunteita on lukematon määrä, mutta perustunteisiin katsotaan yleisesti kuuluvan ilo, suru, pelko, viha, inho ja hämmästyminen. Ihminen voi yleensä hyvin kyetessään ilmaisemaan tunteitaan, mutta tukahdutettuina ne voivat kuluttaa merkittävästi energiaa. Tunteilla on vahva merkitys ihmissuhteiden laadussa ja onnellisuudessa, ja ne ovat mukana kaikessa, mitä ihmisten välillä tapahtuu. (Kerola, Kujanpää & Kallio 2007.)

Kaskela ja Kronqvist (2007, 22) kuvaavat päivähoitoon siirtymistä suureksi askeleeksi niin lapselle kuin tämän vanhemmille, joilla liittyy tilanteeseen monenlaisia tunteita. Toimiva kasvatusyhteistyö ja luottamuksen rakentuminen edellyttävät, että vanhempien tunteet kyetään ottamaan vastaan. Kun tunnepuheelle on yhteisessä keskustelussa tilaa, uskaltavat vanhemmat jakaa ajatuksiaan, toiveitaan, odotuksiaan ja pelkojaan. (Kaskela & Kronqvist 2007, 22-23.) Ehkä vanhempien vastauksissaan esiin tuoma luottamus henkilöstön asiantuntijuuteen kuvastaa tällaista edellä luonnehdittua kasvatusyhteistyötä, jossa on tilaa myös negatiivisten tunteiden julkittomiseen ja huolista keskustelemiseen.

8 Pohdinta

Monikkolasten erottamiseen liittyvät aiemmat tutkimukset käsittelevät pääsääntöisesti kaksosten luokkasijoituksia. Ulkomaisissa koulututkimuksissa on usein mukana myös nuorempi ikäluokka, joka erilaisen koulujärjestelmän vuoksi on Suomessa vielä varhaiskasvatuksen piirissä. Vaikka näitä ulkomaisia koulututkimuksia ei voi suoraan soveltaa suomalaiseen varhaiskasvatukseen, ne auttavat ymmärtämään, minkälaisista asioista puhutaan käsiteltäessä monikkolasten sijoittamista eri ryhmiin.

Ulkomaisissa tutkimuksissa korostuu, että monikkolapset pyritään sijoittamaan eri luokille perustuen uskomuksiin erottamisen hyödyistä kehitykselle. Aiolan (2011) tutkielman perusteella voidaan arvella, että asenteet Suomessa ovat saman suuntaisia. Tutkimukset eivät kuitenkaan tue uskomusta monikkolasten järjestelmällisen erottamisen hyödyistä. Opinnäytetyöni tulosten perusteella vanhemmat kokivat merkityksellisinä mahdollisuutensa osallistua päätöksentekoon monikkolastensa ryhmäsijoituksista sekä omien lastensa yksilöllisen tilanteen huomioimisen. Mikäli perusteettomiin mielikuviin pohjautuva ajattelutapa ohjaa päätöksentekoa myös suomalaisessa varhaiskasvatuksessa, on vaarana, että vanhempien osallistumista päätöksentekoon tai lapsikohtaista tilannearviointia ei nähdä riittävän tärkeinä.

Tämä opinnäytetyö on vahvistanut aiempien tutkimusten tuloksia syistä erottamishdotukselle sekä vanhempien omista näkemyksistä ryhmäsijoituksiin liittyen. Työni myös rikastaa aiempia

tutkimustuloksia tuomalla esiin vanhempien erottamisedotuksen myötä kokemia tunteita ja reaktioita, joita aiemmissa tutkimuksissa ei juuri ole käsitelty. Vanhemmat kuvasivat erottamisedotuksen nostaneen esiin vaikeita tunteita, kuten pettymystä ja pelkoa, etenkin oltuaan perusteluista eri mieltä. Näitä tunteita ei voi tulkita merkityksettömiksi ja sen myötä ohittaa, vaan olisi huomioitava, kuinka laajasti tällainen keskustelu - tai keskustelematta jättäminen - vanhempiin vaikuttaa.

Opinnäytetyöni avaa välähdyksenomaisesti vanhempien kokemusmaailmaa monikkolasten ryhmäsijoituksista varhaiskasvatuksessa, mutta ääneen pääsee vain pieni osa monikkovanhemmista. Jatkotutkimusaiheena olisikin mielenkiintoista selvittää laajemmin sekä suomalaisten varhaiskasvatuksen ammattilaisten että monikkovanhempien asenteita, uskomuksia ja kokemuksia monikkolasten ryhmäsijoituksista. Tässä opinnäytetyössä ei kerätty vastaajien taustatietoja eikä tietoa lasten identtisydestä tai sukupuolista, joten jatkotutkimuksessa saattaisi myös olla aiheellista tarkastella edellä mainittuja seikkoja suhteessa näihin tietoihin.

Sekä päiväkodin puolelta annetuissa perusteluissa että vanhempien omassa pohdinnassa tulee vahvasti esiin monikkolasten yksilöllisyyden tukemisen tärkeys, jonka myös aiemmat tutkimukset vahvistavat. Opinnäytetyön tulosten perusteella varhaiskasvatuksessa nähdään yhtenä tapana yksilöllisyyden tukemiseen lasten sijoittaminen eri ryhmiin. Vanhemmat taas tuovat esiin monikkolasten välisen suhteen merkityksellisyyttä ja usein yksilöllisyyttä kaikessa tärkeydessäänkin pidetään riittämättömänä perusteluna lasten erottamiselle. Näkisinkin, että jatkossa olisi perusteltua kehittää juuri varhaiskasvatukseen suunnattu toimintamalli tai opas monikkolasten yksilöllisyyden tukemiseen *samassa ryhmässä*, jolloin myös lasten toisilleen antama tuki mahdollistuu. Menetelmät monikkolasten yksilöllisyyden tukemiseen sekä tutkimuksellinen tieto monikkolasten kehityksestä olisi tärkeää huomioida myös varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutuksessa.

Tutkielmani johtopäätöksenä voin todeta, että jo pelkkä *ehdotus* monikkolasten sijoittamisesta eri varhaiskasvatusryhmiin voi olla vanhemmille merkityksellinen tilanne, joka herättää suuria tunteita. Tulokset osoittavat, että vanhempien omien näkemysten huomioiminen vaihtelee suuresti. Vanhempien asiantuntijuus omista lapsistaan ja näiden erityisestä suhteesta olisi tärkeää ymmärtää, tunnustaa ja ottaa huomioon. Kuten eräs vastaaja painotti,

- - muutoksen tulisi olla lapsilähtöinen, ja esimerkiksi vanhempien ja open kanssa käydyn vasu-keskustelun tulos, eikä hallinnollinen päätös. (V9)

Näkinsin, että luottamuksellinen kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa rakentuu vanhemmuuden tukemisesta ja vuoropuhelusta sekä vanhempien kokemuksen ja tunteiden huomioimisesta ja kunnioittamisesta. Kasvatusyhteistyön kannalta pidänkin tärkeänä, että vanhemmat toisivat varhaiskasvatuksessa rohkeasti esiin tunteitaan ja ajatuksiaan lastensa kasvusta ja ke-

hityksestä, niin yksilöinä kuin suhteessa toisiinsa. Toisaalta monikkoperheiden kanssa yhteistyötä tekevien tulisi muodostaa näkemyksensä tutkitun tiedon pohjalta aiheen erityisyys ja merkittävyys huomioiden - ja vanhempia kuunnellen. Haluan päättää työni erään vastaajan toteamukseen, josta kuvastuu monikkovanhemman kokemusmaailma:

*Myös ennen kaksosten syntymää ajateltiin et eri ryhmiin ehdottomasti,
mutta niin vain mieli muuttui, kun näki mitä se kaksosuus oikeasti on.
(V3)*

Lähteet

Painetut

- Airola, S. 2011. Monikkolapsen koulutaival alkaa - Esiopettajien näkemyksiä kaksosten kouluvalmiudesta ja luokkasijoituksesta. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Hämeenlinna: Opettajankoulutuslaitos.
- Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H-M., Polvinen, M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. Opetus- ja Kulttuuriministeriö.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 10. painos. Tampere: Vastapaino.
- Gleeson, C., Hay, D., Johnston, C., & Theobald, T. 1990. Twins in School – An Australia-wide Program. *Acta Geneticae Medicae Et Gemellologiae: Twin Research*, 39(2), 231-244.
- Gordon, L. M. 2015. Twins and Kindergarten Separation: Divergent Beliefs of Principals, Teachers, Parents, and Twins. *Educational Policy*, 29(4), 583-616.
- Hakala, J. T. 2015. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 4., uudistettu ja täydennetty painos*. Jyväskylä: PS-kustannus, 14-26.
- HE 40/2018 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.
- Heikinheimo, A. 2007. Monikkovanhemmuudesta. Teoksessa Alkio, P. (toim.) *Sylintäydeltä elämää - Arki kaksosten ja kolmosten kanssa*. Helsinki: Väestöliitto, 12-16.
- Heikkinen, H. L. T. 2015. Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. 4., uudistettu painos*. Jyväskylä: PS-kustannus, 149-167.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2018. Tutki ja kirjoita. 22. painos. Helsinki: Tammi.
- Hänninen, V. 2015. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. 4., uudistettu painos*. Jyväskylä: PS-kustannus, 168-184.
- Kananen, J. 2014a. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. 2014b. Verkkotutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- Kerola, K., Kujanpää, S. & Kallio, A. 2007. Tunteesta tunteeseen - Ihmismielen tarinat kuvin ja sanoin. Helsinki: Opetushallitus.
- Laki lasten päivähoidosta 36/1973
- Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta 580/2015
- Larche, S. H. 2007. From the Twin Cities to Twin States: Legislating the Classroom Placement of Twins and Other Higher Order Multiples. *Marq. L. Rev.*, 91(2), 587-604.

Lastensuojelulaki 417/2007

Lipponen, A-H. 2010. Lasten keskinäinen suhde. Teoksessa Kumpula, U. (toim.) Yhdessä ja erikseen - Näin tuet alle kouluikäisen kaksos- ja kolmoslapsen kasvua. Jyväskylä: Suomen Monikkoperheet ry.

Mahkonen, S. 2018. Vuoden 2018 varhaiskasvatustalaki. Helsinki: Edita.

Miettinen, J. & Vehkalahti, K. 2013. Verkkokyselytutkimusten otosten valinta. Teoksessa Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino, 84-104.

Moilanen, I. 2007. Kasvatukselliset haasteet ja yksilöllisyyden tukeminen eri elämänvaiheissa. Teoksessa Alkio, P. (toim.) Sylintäydeltä elämää - Arki kaksosten ja kolmosten kanssa. Helsinki: Väestöliitto, 26-33.

Nilsson, J., Leonard, L., Barazanji, D. & Simone, R. 2010. Placement of Twins and Multiples in the Classroom: A Brief Survey of School Counselors' Knowledge and Attitudes. Julkaisussa Journal of School Counseling, 16(8).

Oranen, M. 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Lastensuojelun kehittämisohjelman raportti. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Penninkilampi-Kerola, V. 2007. Monikkojen keskinäinen suhde. Teoksessa Alkio, P. (toim.) Sylintäydeltä elämää - Arki kaksosten ja kolmosten kanssa. Helsinki: Väestöliitto, 39-51.

Perusopetuslaki 628/1998

Preedy, P. 1999. Meeting the educational needs of pre-school and primary aged twins and higher multiples. Teoksessa Sandbank, A.C. (toim.) Twin and Triplet Psychology: A Professional Guide to Working with Multiples. London: Routledge, 70-99.

Pulkinen, L., Vaalamo, I., Hietala, R., Kaprio, J. & Rose, R. J. 2003. Peer Reports of Adaptive Behavior in Twins and Singletons: Is Twinship a Risk or an Advantage? Twin Research, Cambridge University Press, 6(2), 106-118.

Staton, S., Thorpe, K., Thompson, C., & Danby, S. 2012. To separate or not to separate? Parental decision-making regarding the separation of twins in the early years of schooling. Journal of Early Childhood Research, 10(2), 196-208.

Suomen Monikkoperheet ry. 2005. Monikkolapset koulussa. Jyväskylä: Suomen Monikkoperheet ry.

THL. 2012. Meille tulee vauvat. Opas monikkovauvojen odotukseen ja hoitoon. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Tully, L. A., Moffitt, T. E., Caspi, A., Taylor, A., Kiernan, H., & Andreou, P. 2004. What effect does classroom separation have on twins' behavior, progress at school, and reading abilities? Twin Research, 7(2), 115-124.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Van Leeuwen, M., Van den Berg, S., Van Beijsterveldt, T., & Boomsma, D. 2005. Effects of Twin Separation in Primary School. *Twin Research and Human Genetics*, 8(4), 384-391.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018

Sähköiset

HTK-ohje. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Viitattu 4.4.2020.

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Hyväluoma, J. 2010. Moninkertaisia onnenhetkiä ja arjen haasteita - Monikkoperheiden vanhempien kokemuksia perheen hyvinvoinnista. Viitattu 8.5.2020.

https://suomenmonikkoperheet.fi/files/tutkimusraportti_web.pdf

ICOMBO. 2012a. International Council Of Multiple Birth Organizations. Kirje monikkolasten vanhemmille. Viitattu 5.5.2020.

<http://icombo.org/wp-content/uploads/2012/10/Kirje-vanhemmille-monikkolasten-luokkasi-joittelusta-Letter-to-Parents2.pdf>

ICOMBO. 2012b. International Council Of Multiple Birth Organizations. Kirje monikkolasten opettajille. Viitattu 5.5.2020.

<http://icombo.org/wp-content/uploads/2012/10/Kirje-monikkolasten-opettajille-Letter-to-Educators1.pdf>

Kaskela, M & Kronqvist, E-L. 2007. Niin ainutlaatuinen - Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Stakes. Viitattu 8.5.2020.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-819-3>

Mielenterveystalo. 2020. Tunteet haltuun. Mielenterveyden vahvistaminen. Viitattu 8.5.2020.

https://www.mielenterveystalo.fi/nuoret/tietoa_mielenterveydesta/mielenterveyden_vahvistaminen/Pages/tunteet_haltuun.aspx

OPH. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 2.5.2020.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Suomen Monikkoperheet ry. 2013. Hyvä alku monikkovanhemmuuteen - Ammattihenkilöstön opas monikkoperhevalmennukseen. Viitattu 10.5.2020.

http://www.suomenmonikkoperheet.fi/files/ammattilaisopas_valmis.pdf

Suomen Monikkoperheet ry. 2014. Suomen Monikkoperheet ry:n lausunto varhaiskasvatuslain uudistamista koskevan työryhmän esityksistä. Viitattu 12.5.2020.

<https://www.suomenmonikkoperheet.fi/files/Lausunto-varhaiskasvatus-Monikkoperheet-27.5.2014.pdf>

Suomen Monikkoperheet ry. 2019. Tilastot. Suomessa syntyneet kaksoset, kolmoset, neloset. Viitattu 11.5.2020.

<https://www.suomenmonikkoperheet.fi/monikkotietoa/tilastot/>

Suomen Monikkoperheet ry. 2020. Suomen Monikkoperheet ry. Viitattu 23.5.2020

<https://www.suomenmonikkoperheet.fi/jarjesto/>

Kuviot

Kuvio 1: Monikkolasten välisiin suhteisiin liittyneet perustelut erottamiselle	22
Kuvio 2: Kasvuun ja kehitykseen liittyneet perustelut erottamiselle.....	23
Kuvio 3: Yksilöllisyyden vahvistumiseen liittyneet perustelut erottamiselle	24
Kuvio 4: Ryhmäjärjestelyihin liittyneet perustelut erottamiselle.....	25
Kuvio 5: Vanhempien kokemukset näkemystensä huomioimisesta päätöksenteossa	27
Kuvio 6: Erottamisehdotuksen tai -ratkaisun vaikutukset kasvatusyhteistyöhön	29
Kuvio 7: Eri ryhmiin sijoittamisen vaikutukset lasten kehitykselle	30
Kuvio 8: Ryhmäratkaisun vaikutukset lasten varhaiskasvatusryhmään sopeutumiseen	31
Kuvio 9: Erottamisehdotuksen tai -ratkaisun vaikutukset vanhempiin	32

Taulukot

Taulukko 1: Ote sisällönanalyysitaulukosta	19
Taulukko 2: Ote sisällönanalyysin yhteenvedosta	20

Liitteet

Liite 1: Saatekirje.....	52
--------------------------	----

Liite 1: Saatekirje

Vanhempien kokemukset ehdotuksesta sijoittaa monikkolapset eri päiväkotiryhmiin

Hei,

Opiskelen sosionomiksi (AMK) Laurea-ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyötä Suomen Monikkoperheet ry:lle tarkoitukseni selvittää kirjoitettujen tarinoiden avulla monikkovanhempien kokemuksia sellaisissa tilanteissa, joissa päiväkodista on ehdotettu monikkolasten sijoittamista eri ryhmiin. Rajaan tutkielman koskemaan tilanteita vuoden 2015 Varhaiskasvatuslain uudistuksen jälkeen, koska tällöin lakiin kirjattiin, että lapsen etu on huomioitava päivähoitoa suunniteltaessa ja järjestettäessä.

Jos siis olet monikkovanhempana ollut 1.8.2015 jälkeen tilanteessa, jossa päiväkodin puolelta on - mistä syystä tahansa - ehdotettu monikkolastesi sijoittamista eri ryhmiin, toivoisin sinun jakavan kokemuksesi tutkimuskäyttöni. Voit vastata riippumatta siitä, toteutuiko ehdotettu ryhmäsijoitus lopulta vai ei.

Kirjoitelma voi olla täysin vapaamuotoinen, mutta toivoisin, että käsittelisit siinä seuraavia asioita:

- minkälaisessa tilanteessa lasten sijoittamista eri päiväkotiryhmiin ehdotettiin?
- miten ehdotusta perusteltiin?
- miltä ehdotus ja perustelut sinusta vanhempana tuntuivat?
- miten sinun näkemyksesi otettiin huomioon?
- miten ehdotus vaikutti perheeseen? (Arki, tunteet, hyödyt, haitat...)
- miten koit ehdotuksen tai varsinaisen sijoittamisen jatkossa vaikuttaneen kasvatusyhteistyöhön päiväkodin kanssa?

Voit vastata tämän lomakkeen kautta täysin nimettömästi. Vastaus kannattaa kirjoittaa ensin tekstinkäsittelyohjelmaan tai sähköpostiin ja lopuksi kopioida tähän lomakkeeseen, jotta mahdolliset häiriöt palvelussa tai katkokset yhteydessä eivät aiheuta tekstin yllättävää katoamista.

Vastaaminen tapahtuu anonymisti, ja myös vastausten sisältö anonymisoidaan niin, ettei vastausten perusteella pysty tunnistamaan kirjoittajaa, lasta, päiväkotia tai paikkakuntaa. Aineistoa käsitellään ja se hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Vastausaikaa on 8.3.2020 asti.

Ystävällisin terveisin,

Suvi Sevilä
suvi.sevila@student.laurea.fi